

HUIS VAN HET **KIND**

HUIZEN VAN HET **KIND**
RAPPORT 2023

Inhoud

1. INLEIDING 3

DOELSTELLING VAN DE BEVRAGING 3

WERKINGSCONTOUREN VAN DE HUIZEN VAN HET KIND 3

Doelstelling en regelgeving 3

Aantal en werkingsgebied 4

Fysieke locatie 4

Erkenning en middelen 5

Aanbod preventieve gezinsondersteuning 5

Kwaliteitsopvolging 6

Formele structuur en vertegenwoordiger 6

OPZET EN METHODE BEVRAGING 7

2. WIE MAAKT ER GEBRUIK VAN HET AANBOD? 8

TOT WELKE DOELGROEPEN RICHTEN DE HUIZEN VAN HET KIND ZICH? 8

Bereik beoogde doelgroep 8

Leeftijd van de kinderen en jongeren 9

Specifieke doelgroepen 11

PARTICIPATIE 12

Inspraak kinderen, jongeren, gezinnen en buurt 13

Vrijwilligers 14

TOEGANKELIJKHEID 15

Samenwerking (potentiële) toeleiders 16

Fysieke locatie 17

Niet-fysiek aanspreekpunt 19

CONCLUSIE: WIE MAAKT ER GEBRUIK VAN HET AANBOD HUIS VAN HET KIND? 19

3. WAT BIEDT HET HUIS VAN HET KIND 22

PARTNERS VAN HET HUIS VAN HET KIND 22

Kernpartners 23

Kind en Gezin -partners 24

LEVENSDOMEINEN 28

Inzet op de verschillende levensdomeinen 28

Jeugdhulp, OverKop en Groeipakket 30

DEELNAME AAN ANDERE NETWERKEN 32

CONCLUSIE: WAT BIEDT HET HUIS VAN HET KIND? 33

4. HOE IS HET HUIS VAN HET KIND GEORGANISEERD? 35

OMGEVINGSANALYSE 35

EEN GEMEENSCHAPPELIJKE VISIE 37

MEDEWERKERS EN TAKEN 38

STRUCTUUR VAN DE WERKING 41

TREKKERSCHAP EN LEIDERSCHAP 42

INZET VAN TIJD EN MIDDELEN 44

KWALITEITSBEWAKING 45

CONCLUSIE: HOE IS HET HUIS GEORGANISEERD? 46

5. ONDERSTEUNING VAN DE HUIZEN 47

6. SLOTBESCHOUWING 48

INLEIDING

DOELSTELLING VAN DE BEVRAGING

In november 2014 werden de eerste erkenningen “Huis van het Kind” toegekend aan 118 samenwerkingsverbanden. Gaandeweg groeide dat aantal, met een grote sprong in 2019, tot **227 Huizen van het Kind in Vlaanderen op 1 januari 2023**.

Om een helder beeld te krijgen van het reilen en zeilen binnen de Huizen van het Kind, werd in de lente van 2022 een uitgebreide bevraging afgenomen. Die toonde de verschillende aspecten van de werking: de doelgroep, het aanbod, de partners, de organisatie van het samenwerkingsverband ... De bevraging levert een schat aan informatie op voor de uitwerking van toekomstig beleid. In de zomermaanden is alle informatie gedeeld met verschillende Opgroeien-collega's (intersectorale medewerkers, beleidsmedewerkers, EXPOO)

De conclusies werden in het najaar gebundeld. Enerzijds gebeurde dit op niveau van de 12 thema's uit de bevraging. Anderzijds toetsten we af of er verschillen zijn naargelang kenmerken van het werkingsgebied (bv. tussen centrumsteden, kleinere steden, platteland...).

De analyse van de bevraging is gebundeld in dit eindrapport. De resultaten worden met verschillende stakeholders gedeeld en besproken.

WERKINGSCONTOUREN VAN DE HUIZEN VAN HET KIND

Doelstelling en regelgeving

Het decreet preventieve gezinsondersteuning wil het welbevinden van aanstaande ouders en gezinnen met kinderen en jongeren bevorderen. Dit door hen te ondersteunen op het gebied van welzijn en gezondheid. De Huizen van het Kind brengen een minimaal aanbod bijeen op vlak van:

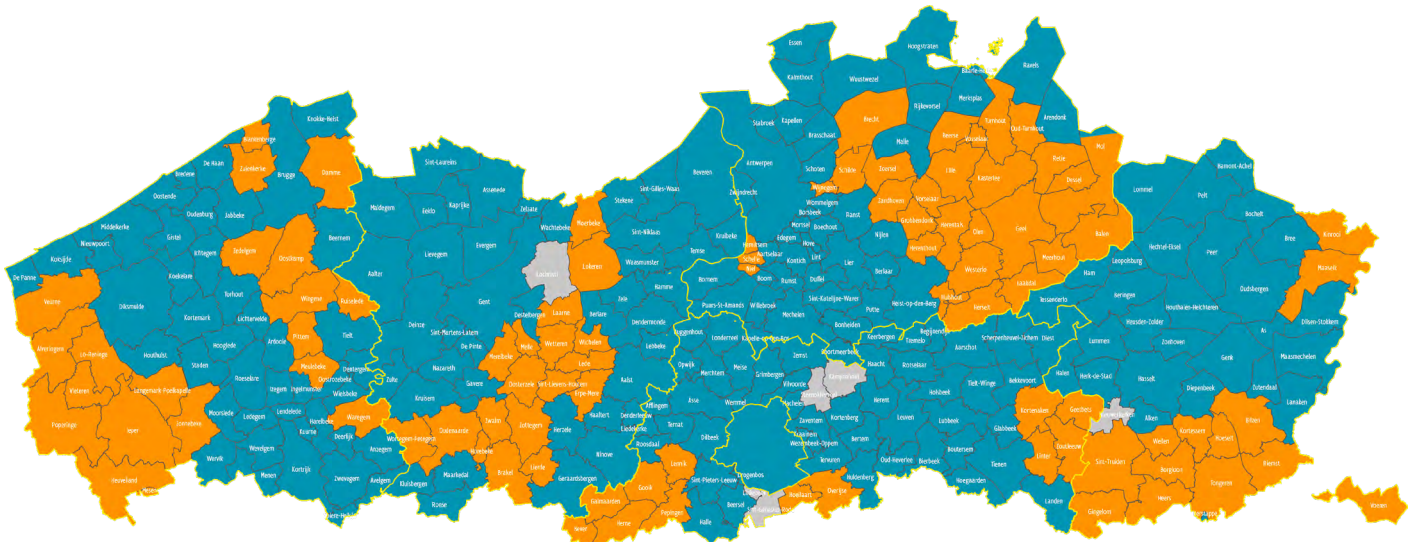
1. Preventieve gezondheidszorg
2. Opvoedingsondersteuning
3. Ontmoeting en sociale cohesie

Een Huis van het Kind is een lokaal samenwerkingsverband dat alle ondersteunende initiatieven gericht naar opvoedingsverantwoordelijken bundelt. Het is een herkenbare plek voor alle gezinnen met kinderen, waar ze elkaar (informeel) ontmoeten en waar ze informatie en ondersteuning vinden. Door het aanbod af te stemmen op de vragen en noden van gebruikers en meer integratie na te streven, wordt de toegankelijkheid ervan gemaximaliseerd.

De centrale vraag van het samenwerkingsverband is: *“Hoe kunnen we (aanstaande) gezinnen met kinderen zo goed mogelijk ondersteunen op lokaal vlak?”*. Het antwoord daarop is zeer afhankelijk van de lokale context. Ieder Huis van het Kind is anders, maar toch vertonen ze veel gelijkenissen omwille van hun gemeenschappelijke ambities.

Aantal en werkingsgebied

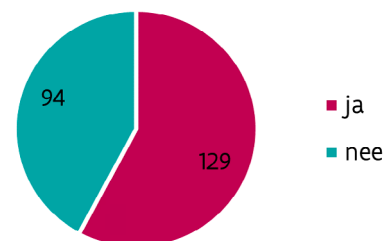
Er zijn 227 Huizen van het Kind werkzaam in 294 gemeenten in het Vlaams gewest en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. 29 van deze Huizen, werkt intergemeentelijk. Het Huis van het Kind Brussel wordt als intergemeentelijk Huis beschouwd, gezien het actief is in de 19 Brusselse gemeenten. Er zijn 6 Vlaamse gemeenten, waaronder 3 faciliteitengemeenten, waar geen Huis van het Kind werkzaam is.

Fysieke locatie

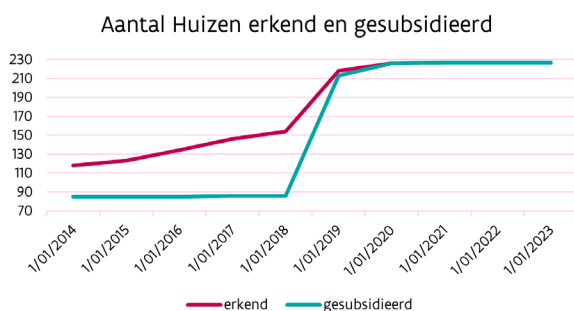
Een Huis van het Kind is een samenwerkingsverband van organisaties die aanstaande gezinnen, gezinnen en kinderen en jongeren ondersteunen in diverse levensdomeinen. Veel Huizen van het Kind zijn ook fysiek toegankelijk: 58% heeft één of meer fysieke locaties. Verder in het rapport lees je hier meer over.

Fysieke locatie

Erkenning en middelen

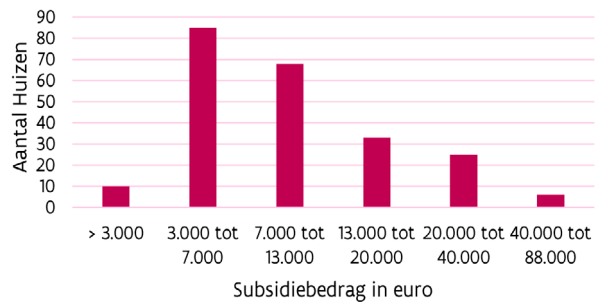
Sinds 2014 zijn de Huizen van het Kind **erkend als samenwerkingsverband**. Sinds de start was er subsidie voorzien, gekoppeld aan een aantal voorwaarden. Ongeveer 70% van de Huizen kreeg toen een subsidie. Het aantal erkende huizen groeide gestaag tot 2018. In 2019 was er een tweede ronde van erkenningen, met een duidelijke ambitie om overal in Vlaanderen en Brussel Huizen te realiseren. Op dat moment werd ook elk Huis van het Kind gesubsidieerd. Sinds dat jaar blijft het aantal erkende en gesubsidieerde Huizen stabiel. Hier en daar zijn er soms wijzigingen in het samenwerkingsverband of werkingsgebied.

Alle Huizen van het Kind ontvangen op jaarlijkse basis een subsidie van Opgroeien. Het subsidiebedrag is gebaseerd op het aantal minderjarigen in het werkingsgebied. Men houdt ook rekening met het aantal kwetsbare gezinnen binnen dit werkingsgebied. De subsidie varieert tussen 1.200 en 87.500 euro per Huis, de mediaan is 7.840 euro. De middelen moeten worden ingezet in functie van de organisatie van het aanbod.

Naast de Vlaamse middelen, worden ook veel lokale middelen en projectmiddelen geïnvesteerd in het Huis van het Kind. Hierover lees je verder in het rapport meer.

Vlaamse subsidie

Aanbod preventieve gezinsondersteuning

Binnen het decreet preventieve gezinsondersteuning, wordt het aanbod preventieve gezinsondersteuning geregeld.

opvoedingsondersteuning voor aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen

- Opvoedingswinkels
- Groepsgericht aanbod door vrijwilligers
- Groepsaanbod door vrijwilligers, voor gezinnen met kinderen of jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte
- Niet-fysiek aanbod opvoedingsondersteuning

spel en ontmoetingsruimte voor aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen

- Spel en ontmoeting

ambulant aanbod voor aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen

- Inloopteams
- KOALA's PGO
- Aanbod ter preventie vrouwelijke genitale verminking en gedwongen huwelijken
- Ambulant aanbod PGO schoolgaande kinderen

mobiel aanbod PGO voor aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen

- Mobiel aanbod vrijwilligers
- Mobiel aanbod taal- en ontwikkelingsstiumering
- Expertisecentra kraamzorg

Een volledig overzicht van het aanbod binnen de Huizen van het Kind vind je [hier](#).

Het erkend en gesubsidieerd aanbod wordt binnen een Huis van het Kind vormgegeven. Niet alle Huizen van het Kind hebben een erkend en gesubsidieerd aanbod. En er zijn ook Huizen van het Kind die verschillende aanbodsvormen vorm geven. De subsidies worden toegekend aan een organisator, die niet altijd samenvalt met het Huis van het Kind zelf. Daarnaast is binnen het decreet Preventieve Gezinsondersteuning erkenning en subsidiering voor:

- **Consultatiebureauwerking**, met een subsidie voor consultatiebureaus en consultatiebureauartsen. In totaal gaat het over 302 consultatiebureaus.
- **Vernieuwend aanbod PGO**. Onder meer: vernieuwende projecten Huizen van het Kind, OverKop en buurtgerichte netwerken

Kwaliteitsopvolging

De Huizen van het Kind hebben een duidelijk omschreven decretale opdracht. Voor deze opdracht als samenwerkingsverband wordt geen jaarlijkse rapportage verwacht.

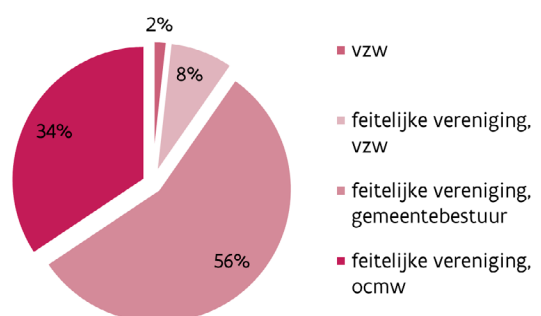
Voor de aanbodsvormen preventieve gezinsondersteuning werkt men wel met jaarlijkse opvolging via inhoudelijke en financiële rapportage. Bij een aantal aanbodsvormen en projecten gebruiken ze hierbij innovatieve vormen van zelfevaluatie en impactgericht werken. De meeste aanbodsvormen kiezen voor een individuele rapportage. Een aantal aanbodsvormen met een werking onder hetzelfde werkingsgebied Huis van het Kind doen dit gezamenlijk via een geïntegreerde rapportage.

Formele structuur en vertegenwoordiger

De Huizen van het Kind zijn lokale samenwerkingsverbanden. Op papier zijn de 223 Huizen een feitelijke vereniging. Aan deze vorm is geen rechtspersoonlijkheid gebonden en geen verplichte structuur. Je kan dus als samenwerkingsverband zelf een werkzame structuur, statuten, regels uitwerken. De financiële middelen behoren in onverdeeldeheid toe aan de leden van de feitelijke vereniging.

4 Huizen van het Kind zijn een vzw. Aan deze verenigingsvorm zijn meer wettelijke kaders gebonden. Anders dan een feitelijke vereniging, is de vzw duidelijk trekker van het samenwerkingsverband en beheerder van de financiële middelen. De inspraak van de leden is geregeld volgens een algemene vergadering, raad van bestuur etc ... Een feitelijke vereniging houdt meer financiële risico's in dan een rechtspersoon.

In 205 van de feitelijke verenigingen, is het lokaal bestuur vertegenwoordiger. In de overige 18 Huizen die als feitelijke vereniging georganiseerd zijn, zien we 10 keer Leren@Vaart als vertegenwoordiger. Deze organisatie behoort tot Ferm vzw, eveneens een grote speler in de sector kinderopvang. Tot slot zien we bij de vier vzw's ook verzelfstandigde diensten van een lokaal bestuur.

OPZET EN METHODE BEVRAGING

Bij 226 Huizen van het Kind werd de bevraging afgenomen. Bij één Huis is dit niet gelukt. De bevraging zelf bestond uit een uitgebreid mondeling gesprek, aan de hand van een digitale vragenlijst met open en gesloten vragen. De intersectorale medewerker van Opgroeien vulde de bevraging in op basis van de antwoorden van de trekker van het Huis van het Kind. Er kwamen twaalf thema's aan bod:

- 1. Omgevingsanalyse**
- 2. Kernpartners**
- 3. Kind en Gezin-partners**
- 4. Levensdomeinen**
- 5. Samenwerking**
- 6. Toegankelijkheid**
- 7. Doelgroep**
- 8. Participatie**
- 9. Kwaliteit en organisatie**
- 10. Lokaal bestuur**
- 11. Netwerken**
- 12. Ondersteuning**

De gesprekspartner van de intersectorale medewerker was meestal de coördinator van het Huis van het Kind. Bij afwezigheid van een coördinator, nam een collega of afdelingshoofd dit voor zijn of haar rekening.

Doorheen de bevraging is merkbaar dat elk Huis van het Kind uniek is. Om de uitdagingen beter te kunnen clusteren, is de VRIND-indeling toegepast tijdens het lezen van de bevragingen.

Dit zijn Vlaamse regionale indicatoren, die de verschillende steden en gemeenten opdelen in 9

clusters op basis van het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen:

- 1 Centrumsteden**
(11 gemeenten, 11 Huizen)
- 2 Grootstedelijke rand**
(19 gemeenten, 16 Huizen)
- 3 Grootsteden**
(3 steden, 3 Huizen)
- 4 Kleinstedelijk provinciaal**
(24 gemeenten, 21 Huizen)
- 5 Overgangsgebied**
(94 gemeenten, 72 Huizen)
- 6 Platteland**
(96 gemeenten, 58 Huizen)
- 7 Regionaal stedelijke rand**
(20 gemeenten, 15 Huizen)
- 8 Stedelijk gebied rond Brussel**
(13 gemeenten, 11 Huizen)
- 9 Structuurondersteunende steden**
(21 gemeenten, 19 Huizen)

Een volledig overzicht vind je [hier](#). Doorheen de analyse wordt er gekeken of afhankelijk van deze clustering, er andere uitdagingen bij de Huizen van het Kind gesitueerd worden.

In de analyse werd ook nagegaan of de werking van intergemeentelijke Huizen van Het Kind (in totaal 29) anders is dan een gemeentelijke werking.

Waar mogelijk werd bij de analyse de vergelijking gemaakt met de bevraging van de Huizen van het Kind in 2016. Je leest het volledige rapport [hier](#).

Een woord van dank aan alle lokale medewerkers van de Huizen van het Kind om ons deze schat aan informatie te bezorgen. Aan de intersectorale medewerkers voor het verwerken en noteren van de antwoorden & medewerking bij opmaak eindrapport.

2.

WIE MAAKT ER GEBRUIK VAN HET AANBOD?

TOT WELKE DOELGROEPEN RICHTEN DE HUIZEN VAN HET KIND ZICH?

Een Huis van het Kind heeft als opdracht **alle (aanstaande) gezinnen** te ondersteunen bij het opgroeien en de opvoeding van hun kind (0 tot 24 jaar). Tegelijk trachten ze door extra inspanningen maatschappelijk kwetsbare gezinnen te bereiken en te ondersteunen.

In de bevraging werd nagevraagd welke doelgroepen de Huizen van het Kind bereiken² :

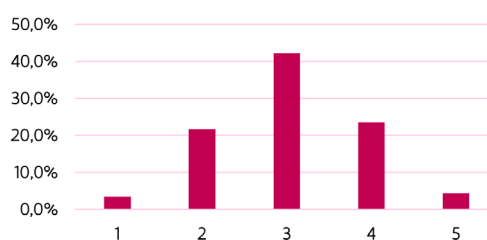
- *In welke mate bereiken jullie de doelgroep van alle (aanstaande) gezinnen met kinderen/jongeren? Score (1 tot 5) en een open veld.*
- *Welke specifieke doelgroep(en) bereiken jullie het meest?*
- *Hebben jullie een perinatale werking (ouders, tijdens en/of kort na zwangerschap)?*
- *Welke kinderen bereiken jullie vooral? (leeftijdscategorieën)*
- *In welke mate bereiken jullie kwetsbare gezinnen? Score (1 tot 5) en een open veld.*
- *In welke mate bereiken jullie gezinnen met een kind/jongere met een specifieke ondersteuningsbehoefte? Score 1 tot 5 en een open veld.*

Bereik beoogde doelgroep

Net geen derde van de Huizen van het Kind geeft aan dat zij de beoogde doelgroep goed bereiken (score 4 of 5, 29,3%). 44,2% geeft een score 3 en meer dan een vierde van de Huizen van het Kind geeft aan de beoogde doelgroep niet of bijna niet te bereiken (score 1 of 2, 26,5%). **De Huizen geven dus aan zeker niet iedereen te bereiken en zijn kritisch ten aanzien van hun bereik.**

Het hebben van een fysieke plek beïnvloedt het bereik in positieve zin. Bij Huizen van het Kind met één of meerdere fysieke locaties hebben, ligt de score 4 en 5 tot 10% hoger dan bij de Huizen zonder fysieke locatie.

Mate van bereik doelgroep van alle (aanstaande) gezinnen met kinderen/jongeren

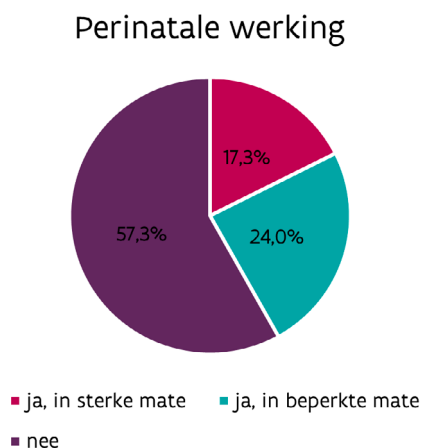
Op de vraag "Welke specifieke doelgroep(en) bereiken jullie het meest?" komen heel uiteenlopende antwoorden. Van 'vooral modale Nederlandstalige gezinnen' tot net 'vooral maatschappelijk kwetsbare gezinnen'. Ook 'een mix van culturen' komt een aantal keren terug. 'Vooral mama's' wordt ook een enkele keer aangegeven. Een aantal Huizen geeft mee dat vaders minder makkelijk bereikt worden.

² Opgroeien legt de Huizen van het Kind geen registratiesysteem op. De antwoorden zijn dus veeleer een eigen inschatting, al dan niet gebaseerd op een eigen registratiesysteem. De aanbodsvormen PGO houden dit wel bij via een jaarlijkse rapportage.

Heel wat Huizen van het Kind geven aan dat zij vooral gezinnen met jonge kinderen (0 tot 3 jaar of 0 tot 6 jaar) bereiken. Ook gezinnen met kinderen uit de lagere school, is een vaak vermelde doelgroep. Uit deze antwoorden komt ook duidelijk naar voor dat de focus van de kernpartners het bereik van specifieke doelgroepen sterk mee bepaalt.

Traditioneel zijn er meer diensten PGO voor ouders met jonge kinderen. Een sterke samenwerking met de jeugddienst zorgt er bijvoorbeeld voor dat ook tieners worden bereikt. Een sterke samenwerking met de sociale dienst of OCMW zorgt dan weer voor een goed bereik van maatschappelijk kwetsbare gezinnen.

17,3% van de Huizen van het Kind geeft aan een sterke perinatale werking te hebben. 24% heeft dit in beperkte mate. De meerderheid van de Huizen van het Kind (57,3%) heeft op dit moment **geen specifieke perinatale werking**³.

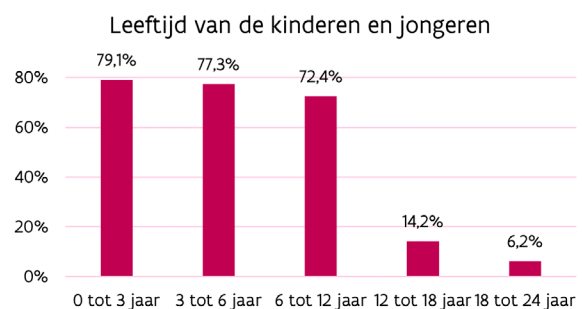
Als we echter de kwalitatieve antwoorden van de Huizen van het Kind bekijken, geven heel wat Huizen aan dat ze ook zwangeren bereiken. Het is niet omdat een Huis van het Kind geen specifieke perinatale werking heeft, dat zij zwangeren en hun gezin niet bereiken.

Opvallend hierbij is dat in de **intergemeentelijke Huizen van het Kind** vaker een perinatale werking is: 32,1% in sterke mate en 35,7% in beperkte mate. Dit ligt hoger dan het gemiddelde.

Leeftijd van de kinderen en jongeren

Een uitgesproken meerderheid van de Huizen van het Kind bereikt **vooral kinderen tussen 0 tot 12 jaar**. Deze resultaten zijn te linken met het feit dat het aanbod preventieve gezinsondersteuning zich vooral ook deze doelgroep richt. Hoe jonger de leeftijd, hoe groter het bereik: 79,1% geeft aan vooral kinderen tussen 0 en 3 jaar te bereiken.

Naarmate de kinderen ouder worden, daalt het bereik: slechts 14,2% van de Huizen van het Kind geeft aan kinderen tussen 12 en 18 jaar te bereiken. Jongeren tussen 18 en 24 jaar worden bijna niet bereikt.

Belangrijk hierbij is te vermelden dat de manier van vraagstelling de nodige voorzichtigheid vraagt naar interpretatie. Er werd gevraagd welke leeftijd 'vooral' bereikt wordt. Er konden meerdere antwoorden gegeven worden. Als bepaalde leeftijden niet aangekruist werden door Huizen van het Kind, wil dat dus niet noodzakelijk zeggen dat die helemaal niet bereikt worden.

Bovendien kunnen we door de manier van bevragen niets zeggen over welke ouders vooral bereikt worden, als het gaat over de leeftijd van

³ In de bevraging is er geen onderscheid gemaakt tussen een prenatale of perinatale werking. In de praktijk blijkt dat perinataal aanbod ruim geïnterpreteerd wordt, gaande van de periode zowel tijdens als net na de zwangerschap.

hun kinderen.

In 2016 zagen we qua bereik leeftijdscategorieën gelijkaardige antwoorden. Ook toen lag het zwaartepunt op ouders met en kinderen van de **leeftijd van nul tot twaalf jaar**. Toen werd het onderscheid wel gemaakt tussen kinderen zelf en ouders van kinderen met verschillende leeftijden.

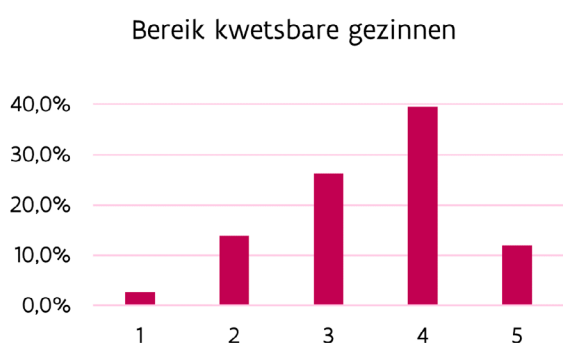
In 2016 gaf 70,5% aan zich naar **kinderen tussen 12 en 18 jaar** te richten. In de recente bevraging ligt het percentage bereik van ouders met jongeren een heel **stuk lager**. Dit komt deels door de vraagstelling, maar tekent mogelijks een

trend af waarbij er meer naar het jeugd(welzijns) werk en OverKop-netwerken wordt gekeken voor die doelgroep. Één Huis suggereert dat mogelijks problemen van tieners minder bespreekbaar zijn voor ouders.

Specifieke doelgroepen

Het **bereik van kwetsbare gezinnen** is heel **wisselend**. Meer dan de helft van de Huizen scoort hoog: 54,7% geeft een score van groot (4) of redelijk groot (5). Toch scoort meer dan 1 op 6 Huizen (17,5%) erg laag (score 1 en 2) op deze vraag. Mogelijks zijn de Huizen kritisch ten aanzien van hun werking. Toch hebben alle Huizen van het Kind een belangrijke opdracht in het bereiken van deze doelgroep en is hier nog groeimarge.

Opnieuw beïnvloedt het hebben van een fysieke locatie het bereik in positieve zin. Bij Huizen van het Kind met één of meerdere fysieke locaties, ligt de score 4 en 5 duidelijk hoger (58,3% ten opzichte van 50,6% in Huizen zonder fysieke locatie).

In de kwalitatieve data zien we dat vooral dat groepen ouders met een migratieachtergrond, anderstaligen en gezinnen in armoede genoemd worden als 'kwetsbare gezinnen'. Uitdagingen die geformuleerd worden bij heel wat Huizen van het Kind zijn **het realiseren van een sociale mix**, waarbij zowel kwetsbare als niet kwetsbare gezinnen bereikt worden. In de bevraging komt meermaals naar voor dat het zoeken naar **evenwicht tussen specifieke acties voor bepaalde doelgroepen en universele dienstverlening** een continue uitdaging is. De uitdaging is om **op maat te werken**

van verschillende doelgroepen zonder te beperken tot categoriaal aanbod. Hoe kunnen ze groepsactiviteiten en ontmoeting organiseren die toegankelijk zijn voor een divers publiek?

Sommige Huizen van het Kind geven aan dat het een uitdaging is om binnen de groep kwetsbare gezinnen zowel gezinnen met als gezinnen zonder migratieachtergrond aan te spreken en te bereiken.

De mate van bereik van **gezinnen met kinderen/jongeren met specifieke zorgbehoefte** ligt **laag**. Slechts 13,0% van de Huizen van het Kind geeft aan deze doelgroep goed te bereiken (score 4 of 5). Meer dan een kwart zegt deze doelgroep zelfs helemaal niet te bereiken (score 1). Meestal komt daarbij de vraag vanuit het gezin zelf, en gaat het over kinderen met gedrags- en emotionele problemen. Bijvoorbeeld opvoedingsvragen rond ADHD, huiswerkbegeleiding kinderen met autisme...).

De vragen van gezinnen worden veelal doorverwezen of men heeft het gevoel dat deze gezinnen wel elders geholpen worden. Men geeft aan dat men door een gebrek aan expertise over specifieke ondersteuningsbehoeften, deze gezinnen onvoldoende kan ondersteunen. Het ontwikkelen van een inclusieve kijk en samenwerking met organisaties die deze

doelgroep wel goed bereiken, biedt kansen om de Huizen van het Kind ook voor deze gezinnen toegankelijk te maken.

Bij de hogere scores lees je enkele interessante antwoorden: *"We hebben niet de expertise op dat terrein, maar zijn gewoon toegankelijk voor iedereen."* Huizen die actiever aan de slag gaan met deze doelgroep, doen dit meestal naar aanleiding van een connectie met de buitenschoolse opvang. Daar zijn heel wat kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte aanwezig en ervaren ze inclusieve opvang als een uitdaging. Bovendien komen heel wat vragen vanuit onderwijs (ouders zelf, zorgleerkrachten, het buitengewoon onderwijs) of vragen naar vakantieopvang bij de Huizen terecht.

Er zijn interessante praktijken van samenwerking met de Centra Inclusieve Kinderopvang, Magenta, VAPH-zorgaanbieders. Een enkel Huis ambieert ook ontmoeting of een oudercafé tussen ouders met kinderen met autisme.

PARTICIPATIE

Een van de **werkingsprincipes** van de Huizen van het Kind is 'participatief werken'. Er wordt verwacht dat kinderen, ouders, de buurt, vrijwilligers,... inspraak hebben in hoe het Huis van het Kind is uitgebouwd en hoe de werking is vorm gegeven en verloopt.

Het decreet van 29 november 2013 (Art. 11) omschrijft de participatieopdracht als volgt:

'Op het niveau van de organisatie van het aanbod, beoogt de Vlaamse Gemeenschap met de oprichting van Huizen van het Kind de totstandkoming van een geïntegreerd aanbod preventieve gezinsondersteuning

dat afgestemd is op de lokale noden en behoeften. Daarvoor voorzien de Huizen van het Kind in participatie voor gebruikers.'

Participatie is een begrip dat vele ladingen dekt. Gebruikers (zowel volwassenen als kinderen en jongeren) moeten **'mee mogen, willen en kunnen doen'** met de veelheid aan processen en activiteiten die zich in de samenleving afspelen. Daarnaast hebben mensen het recht om **mee de lijnen uit te zetten** van zaken die op hun leefsituatie en -gemeenschap betrekking hebben en hier in mee te beslissen.

Door ouders, maar ook kinderen en jongeren en ook medewerkers en vrijwilligers een stem te geven in het aanbod en de manier van werken in een Huis van het Kind, zorg je onder meer voor **een grotere betrokkenheid en een aanbod dat meer op maat is**.

Om zicht te krijgen op hoe op dit moment wordt ingezet op participatie, werden hier verschillende vragen over gesteld. Daarnaast werd specifiek gepeild naar het werken met vrijwilligers en de mate waarin zij inspraak hebben.

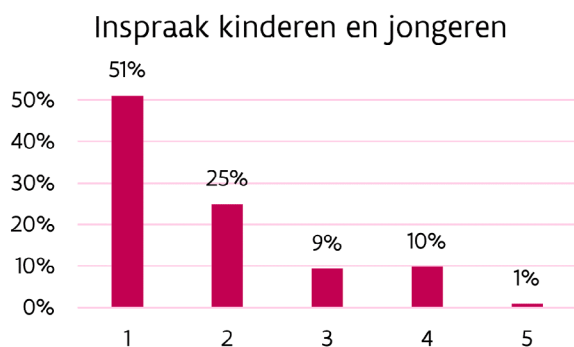
- In welke mate hebben kinderen/jongeren reëel inspraak in de uitbouw en/of in de werking van jullie Huis van het Kind? Score 1 tot 5 en een open veld.
- In welke mate hebben ouders reëel inspraak in de uitbouw en/of in de werking van jullie Huis van het Kind? Score 1 tot 5 en een open veld.
- In welke mate heeft de buurt (bewoners, verenigingen en organisaties) reëel inspraak in de uitbouw en/of in de werking van jullie Huis van het Kind? Score 1 tot 5 en een open veld.
- Werken jullie met vrijwilligers? Ja / nee
- Beschrijf beknopt welke rol de vrijwilligers opnemen in jullie Huis van het Kind?

- In welke mate hebben de vrijwilligers reëel inspraak in de uitbouw en/of in de werking van jullie Huis van het Kind? Score 1 tot 5 en een open veld.

Inspraak kinderen, jongeren, gezinnen en buurt

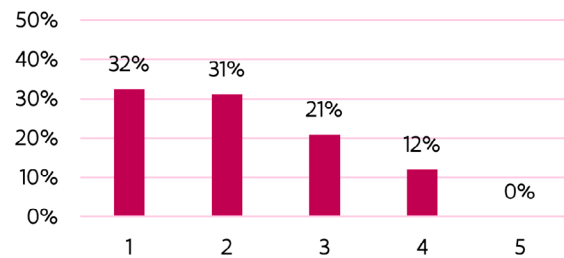
Als we kijken naar de mate van reële inspraak van kinderen/jongeren, ouders en de buurt, zien we dat de meerderheid van de Huizen van het Kind aangeeft dat er **geen tot weinig inspraak** is op dit moment.

Drie vierde van de Huizen geeft aan dat er **geen tot heel beperkt inspraak is van kinderen/jongeren** (score 1 en 2). Slechts 24 Huizen van het Kind scoren zichzelf hierop hoog. Algemeen wordt de inspraak vaak onrechtstreeks georganiseerd via bestaande adviesorganen, bijvoorbeeld via de jeugdraad, schoolraad ...

De **inspraak van ouders** is op dit moment iets meer uitgebouwd, al liggen ook hier de percentages **laag**. Slechts 12,4% geeft aan dat er redelijk veel (score 4) inspraak van ouders is. Een ruime (twee derde) meerderheid scoort opnieuw slechts 1 of 2 wat geen tot heel beperkt inspraak betekent.

Inspraak ouders

Als we bekijken hoe de inspraak van kinderen/jongeren en ouders vorm krijgt, is dit vaak **onrechtstreeks** via al bestaande adviesorganen (jeugdraad, schoolraad,...). Dit is een sterke eerste stap in het vorm geven van participatie.

Daarnaast geven sommige Huizen aan dat ze werken met bevragingen of tevredenheidsmetingen, in diverse vormen (gekoppeld aan een activiteit, ontmoetingsgroep, interviews, oudercomité, facebookpoll ...). Een vaste methodiek zien we niet terugkeren. Uit heel wat antwoorden blijkt dat de **visie op participatie** redelijk eng wordt ingevuld, bijvoorbeeld enkel focus op de al bereikte doelgroep. Er wordt niet gerefereerd naar specifieke tools.

Een aantal **mooie voorbeelden** illustreren hoe participatie vorm kan krijgen in het Huis van het Kind of breder in de gemeente:

Er wordt sterk ingezet op participatie en betrokkenheid zowel van kinderen (via kindergemeenteraad, kindvriendelijke gemeente) als van ouders (via de ouderraden basisscholen).

Er wordt hard ingezet op inspraak van kinderen en jongeren (kindergemeenteraad, jeugdraad, er wordt bij elke activiteit bekeken hoe er inspraak kan zijn), bevestigingen in scholen en op kinderkampen.

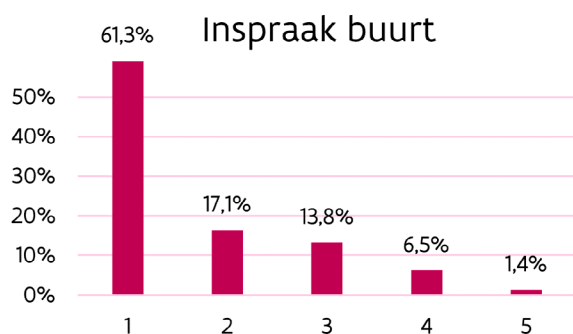
Er wordt veel in dialoog gegaan met ouders op bijeenkomsten en activiteiten.

Bevestiging bij 6-12 jarigen, ideeënbusje, bevestiging op informele manier en projecten 'buurten op de koffie'.

Een aantal Huizen van het Kind geven aan dat het **label kindvriendelijke gemeente** zorgde voor een meer structurele aanpak van een nodenbevestiging bij de doelgroep volgens een opgelegde participatieve methodiek. Hier liggen kansen om de Huizen van het Kind en Kindvriendelijke stad/gemeente nog meer te verbinden.

Redenen waarom er niet of weinig wordt ingezet op participatie van kinderen/jongeren, ouders en buurt, zijn divers.

Als er meer ruimte komt voor het uitbouwen van het Huis van het Kind dan zou het inzetten op participatie het eerste zijn dat we willen aanpakken.

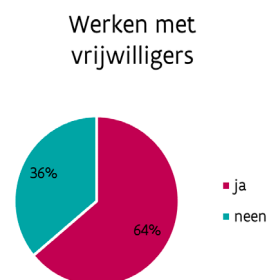
Als we de resultaten voor de **inspraak van de buurt** bekijken, zien we de **laagste percentages**. 61,3% geeft aan dat er geen inspraak van de buurt is (score 1). Slechts 7,9% geeft aan dat er redelijk veel (score 4) of veel (score 5) inspraak van de buurt is.

Een interessant cijfer van 2016 is het percentage Huizen van het Kind dat stappen heeft gezet inzake het betrekken van de burger of gebruikersparticipatie. Toen gaf 34,5% aan dat men daarin stappen had gezet. Ook gaf vier op de tien Huizen aan dat gezinnen, ouders, kinderen of jongeren mede-actor zijn om aanbod te organiseren in het Huize en/of plannen had om hen te betrekken.

De vraagstelling is helemaal anders dan in 2022, waardoor vergelijken moeilijk is. Er is een groot verschil tussen 'plannen hebben over participatie' en 'reële inspraak hebben'. Toch kunnen we zeggen dat zowel in 2016 als in 2022 **slechts een minderheid van de Huizen van het Kind aan de slag is met participatie**.

Vrijwilligers

64,0% van de Huizen van het Kind geeft aan met vrijwilligers te werken. Dat is bijna 2 op 3. Op zich is dit een eerder laag cijfer, gezien elk consultatiebureau werkt met vrijwilligers en ook spel- en ontmoeting, ruilwinkels, huiswerkbegeleiding ... vaak vorm krijgen door medewerking van vrijwilligers.

De Huizen van het Kind die weinig of niet met vrijwilligers werken, geven onder andere als reden dat ze moeilijk vrijwilligers vinden. Ook de coronacrisis had voor sommigen een impact op het vinden van vrijwilligers.

We hebben pogingen ondernomen om vrijwilligers aan te trekken maar zonder resultaat.

Vrijwilligers hebben **meer inspraak** dan kinderen, jongeren en ouders. Van de Huizen die werken met vrijwilligers, geeft 38,3% aan dat vrijwilligers veel (score 4 en 5) inspraak hebben. Tegelijk zegt 36,0% geen inspraak (score 1) of weinig inspraak (score 2) te geven aan vrijwilligers.

De vraag "Beschrijf beknopt hoe vrijwilligers inspraak hebben in jullie Huis van het Kind", wordt heel divers beantwoord:

Er is een buddywerking met vrijwilligers die dit én de babytheek in handen nemen.

Vooraf binnen de werking van het consultatiebureau hebben ze doorgaans meer inspraak, zoals in volgende citaten duidelijk wordt:

Vrijwilligers hebben vaak enkel inspraak over de specifieke activiteit waar ze actief in betrokken zijn, maar niet ruimer

In de consultatiebureaus zijn vrijwilligers heer en meester, in de HvhK hebben ze geen inspraak.

In de praktijk vandaag staan vrijwilligers van het consultatiebureau momenteel vaak los van de brede werking van een Huis van het Kind. In sommige Huizen van het Kind doen ze de oefening om te evolueren van een 'consultatiebureau-vrijwilliger' naar een 'Huis van het Kind -vrijwilliger'.

Redenen waarom participatief werken met vrijwilligers niet of moeilijk lukt, zijn divers. Het vraagt tijd om vrijwilligers, met diverse en soms kwetsbare profielen, goed te omkaderen. Er is niet altijd het mandaat of de tijd om een geïntegreerd vrijwilligersbeleid te realiseren.

In 2016 zette ruim een derde (38.2%) van de huizen in op het stimuleren, ondersteunen of betrekken van vrijwilligers. In 2022 geeft 64,0% aan met vrijwilligers te werken. 38,3% zegt dat zij veel of redelijk veel inspraak hebben. We zouden hieruit kunnen concluderen dat het werken met vrijwilligers de voorbije jaren is toegenomen binnen de Huizen van het Kind. Maar gezien de andere manier van vraagstelling, kunnen we hier geen conclusies uit trekken.

TOEGANKELIJKHEID

Als een Huis van het Kind de brede, diverse doelgroep van gezinnen en kinderen wil bereiken, moet het toegankelijk zijn. In het onderdeel 'toegankelijkheid' van de bevraging werden twee aspecten van toegankelijkheid bevestigd: enerzijds de samenwerking met toeladers en anderzijds het hebben van een fysieke locatie en een niet-fysiek aanspreekpunt.

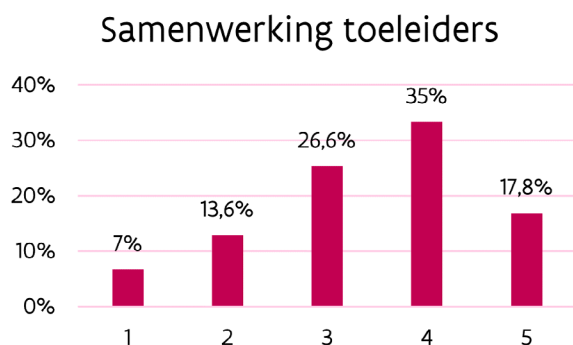
- In welke mate werken jullie als Huis van het Kind samen met (potentiële) toeleiders? Score van 1 tot 5 en een open veld.
- Heeft het Huis van het Kind één of meer fysieke locaties waar gezinnen terecht kunnen?
- Heeft het Huis van het Kind een niet-fysiek aanspreekpunt (online, telefonisch ...)?

Samenwerking (potentiële) toeleiders

De meeste Huizen van het Kind geven aan dat zij een goede (35%) tot nauwe (17,8%) samenwerking hebben met toeleiders. Slechts 7% geeft aan 'geen samenwerking' te hebben.

Op de open vraag rond **de samenwerking met toeleiders**, wordt heel wisselend geantwoord. Partners en actoren die vaakst genoemd worden zijn: Kind en Gezin, het consultatiebureau, scholen, vroedvrouwen, OCMW/Sociale dienst, kinderopvang, Lokaal Loket Kinderopvang, buitenschoolse opvang, Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB), CAW, brugfiguren, armoedevereniging, jeugddienst, buurtwerkers, mutualiteiten, vrijwilligers, de bibliotheek en het Jongeren Advies Centrum (JAC).

Een aantal Huizen geven expliciet mee dat dit breder gaat dan het kernpartnerschap, bij anderen gaat het net vooral over kernpartners.

Er worden heel wat factoren omschreven die **bijdragen tot een goede (wederzijdse) toeleiding**:

- Als verschillende partners eenzelfde **fysieke plek delen**. Voldoende fysieke aanwezigheid, bijvoorbeeld met vaste 'zitdagen' of fysiek onthaal, sluit hierbij aan.
- Een aantal Huizen van het Kind vermelden het belang van zowel **formele als informele contacten** met partners. Dit kan bijvoorbeeld gaan over het organiseren van gezamenlijke activiteiten.
- Goede **communicatiekanalen** zoals folders, websites, nieuwsbrieven,... helpen om elkaar te kennen en gericht te kunnen toeleiden.
- Actief inzetten op **bekendmaking van Huis van het Kind** bij diverse partners door oa fysiek op bezoek te gaan, rondleidingen te geven,...
- **Outreaching aanwezig zijn** op verschillende plaatsen, bij partners en bij diverse activiteiten.
- Een sterk en voldoende frequent **structureel overleg** tussen partners.

Er wordt vaak vermeld dat de **coördinator** een belangrijke rol heeft in het versterken van toeleiding. Ook de positie van de coördinator speelt daarin een rol (bv de eigen linken met gemeentelijke diensten).

Tegelijk zijn er ook nog **drempels** om goed te kunnen toeleiden naar elkaar:

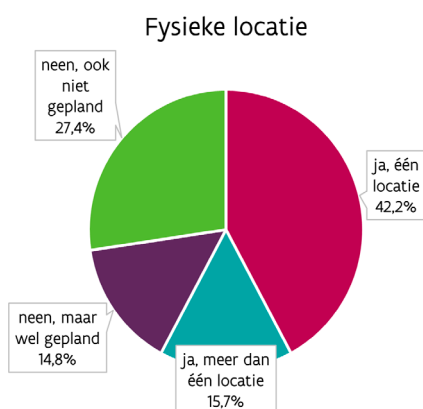
- Het te weinig of niet kennen van elkaar en elkaars werking.

- Overlegstructuren die na de coronajaren opnieuw moeten opgestart worden.
- Te weinig personeel en mogelijkheden in Huis van het Kind om dit uit te bouwen.
- Lange wachtlijsten waardoor soms geen antwoord kan gegeven worden aan gezinnen en ze hun verhaal heel vaak opnieuw moeten vertellen.

Fysieke locatie

58% van de Huizen van het Kind geven aan **één of meerdere fysieke locaties** te hebben.

Bij diegenen die momenteel geen fysieke plek hebben, plant 14,8% in de toekomst de uitbouw ervan (deze ambitie wordt ook bevestigd in hun open antwoorden). Ondanks dat hierrond geen regelgevende verplichting is, noch een financiële incentive, ligt dit percentage erg hoog. 27,4% geeft aan geen fysieke locatie te hebben en dit ook niet te plannen.

Bij de **intergemeentelijke Huizen van het Kind** zijn vaker meerdere fysieke locaties, namelijk bij 39,7% tegenover 15,7% van de gemeentelijke Huizen. Daarnaast hebben zij vaker één of meerdere fysieke locaties dan niet intergemeentelijke Huizen van het Kind, namelijk 65,5% van de intergemeentelijke Huizen tegenover 58% van de gemeentelijke Huizen.

Ook in 2016 gaf ongeveer 6 op de 10 Huizen van het Kind aan een fysieke locatie te hebben. Ondanks de stijging van het aantal Huizen van het Kind, blijft de verhouding tussen Huizen met en zonder fysieke plek dus gelijk.

De percentages hangen nauw samen met hoe het fysiek 'Huis van het Kind' en het netwerk wordt **gedefinieerd**. Is het een samenwerkingsverband? Of is het een geheel van aanbod dat partners bieden aan gezinnen, kinderen en ouders?

Is een **fysieke locatie** elke mogelijke plek waar ouders terecht kunnen, van een kinderopvang, groepswerking, individueel gesprek tot een ouderavond op school? Of gaat het over een 'stenen Huis van het Kind' waar sterk onthaal is uitgebouwd, gekoppeld aan het consultatiebureau en andere basiswerkingen zoals ontmoeting, individuele ondersteuning ... ? Ben je een fysieke locatie Huis van het Kind als je een naambord van 'Huis van het Kind' aan je muur hebt?

Deze diverse interpretaties komen duidelijk naar voor in het vrije veld bij deze vraag. Sommige Huizen van het Kind maken een onderscheid tussen het hebben van een fysieke locatie en het outreachend werken op andere locaties zoals scholen of bepaalde wijken.

Huizen van het Kind geven heel wat extra info over hun 'fysieke locatie', wat zicht geeft op de diverse betekenissen en uitwerkingen:

- Eerder een **loket-achtige invulling**, bijvoorbeeld: *enkel een loket in het gemeentehuis / enkel een zitdag in het sociaal huis of gemeentehuis / Huis van het Kind is enkel op afspraak. Er is geen vrije toegang, wat*

jammer is. / Fysiek huis = jeugddienst; Onze fysieke locaties zijn nu vooral administratieve plekken, het zou ook goed zijn als er echt iets te beleven valt voor gezinnen.

- De **naam of vlag van het Huis van het Kind** wordt niet overal actief gebruikt, bijvoorbeeld: *Er wordt soms gekozen voor een lokale naam voor het fysieke Huis van het Kind, en niet voor 'Huis van het Kind'. / De fysieke locaties vervullen wel die functie maar hebben niet de benaming 'Huis van het Kind'. / Er zijn 4 antenepunten (jeugddienst, K&G, sociaal huis en een Kinderopvang).*

Ook de **toegankelijkheid** van het Huis speelt een grote rol:

- *De ruilwinkel bevindt zich in het Huis van het Kind en is de ingang van het Huis van het Kind wat zeer laagdrempelig werkt. Zowel modale gezinnen die vanuit ecologisch standpunt naar de ruilwinkel komen als kwetsbare gezinnen vinden zo gemakkelijk de weg.*
- *Er is elke week een fysiek onthaalmoment waar mensen kunnen binnenkomen. Dit wordt bemand door partners (in een roulatiesysteem).*
- *Er is 1 fysieke locatie van het Huis. Maar er kan ook op andere locaties afgesproken worden (bv in gemeentehuis) maar ook outreachend via huisbezoeken. Huis van het Kind is ook aanwezig op evenementen.*
- *1 fysiek Huis van het Kind wordt gepromoot, wel flexibiliteit om op verplaatsing dingen aan te bieden of te organiseren (oa OCMW, deelgemeenten ...).*

Het realiseren van het Huis gebeurt in

partnerschap:

- *Huis van het Kind heeft 1 fysieke locatie, maar alle partners hebben raamstickers om zich bekend te maken als partner van het HVHK (= mooi voorbeeld om netwerk in beeld te brengen).*
- *Geen zitdag en geen telefonische permanentie op dit moment. Idee is om niet enkel te kijken in een aparte ruimte, maar te integreren in een ander aanbod. Zo kan je mensen beter bereiken. Profileren is en blijft moeilijk verhaal.*
- *Er wordt in het lokaal Huis van het Kind een zitdag door eerstelijnspsycholoog gehouden, een zitdag voor groeipakket, waardoor steeds meer herkenning.*

Een aantal Huizen van het Kind geven mee dat er vanuit het lokaal bestuur **geen draagvlak** is voor de uitbouw van een fysiek Huis van het Kind. Men wil zich hier niet op profileren, heeft weerstand ten opzichte van het concept of ziet Huis van het Kind als onderdeel van het Sociaal Huis of Welzijnshuis of Vrijtijdscentrum en niet als iets afzonderlijks. Sommigen werken nieuwe ideeën uit, bijvoorbeeld een mobiele kar voorzien om het fysiek zichtbaarder te maken, die dan niet weerhouden worden.

In 2016 werden gelijkaardige argumenten aangehaald waardoor een fysieke plek niet mogelijk bleek: gebrek aan financiële middelen, ruimteproblemen, een te uitgestrekt werkingsgebied ...

Niet-fysiek aanspreekpunt

Bijna alle Huizen van het Kind hebben een niet-fysiek aanspreekpunt, zoals een telefoonnummer, e-mailadres of een website. Slechts 5,8% van de Huizen van het Kind (n= 13) heeft dit nog steeds niet. Dit is verrassend, aangezien dit een essentiële verwachting is ten aanzien van elk Huis van het Kind.

De Huizen van het Kind gaven in de bevraging nog bijkomende informatie over wat hun 'niet-fysiek aanspreekpunt' concreet inhoudt:

- *Telefonisch, mail, website, nieuwsbrief, afspraak maken, facebook met chatfunctie, WhatsApp.*
- *Enkel een e-mailadres.*
- *Een algemeen nummer, maar er is niet altijd iemand die kan opnemen.*
- *Chatfunctie is geprobeerd, maar is na een tijd terug stopgezet: werkte onvoldoende voor de ouders.*
- *Er is een vermelding van het Huis van het Kind op de gemeentelijke website mét een aanvraagformulier, telefoonnummer en mailadres.*

Van die 13 Huizen van het Kind die **geen fysiek aanspreekpunt** hebben, zijn er 5 die

één fysieke locatie hebben en 2 meer dan één fysieke locatie. Er zijn dus 6 Huizen die noch een fysiek huis plannen, noch een niet-fysiek aanspreekpunt hebben. Daar is het onduidelijk hoe de communicatie naar en toegankelijkheid voor gezinnen op dit moment gebeurt. Slechts één van de 13 Huizen van het Kind zonder niet-fysiek aanspreekpunt is intergemeentelijk.

CONCLUSIE: WIE MAAKT ER GEBRUIK VAN HET AANBOD HUIS VAN HET KIND?

Er is een **enorme diversiteit** tussen de Huizen van het Kind op vlak van **bereikte doelgroep(en)**, en dit zowel op vlak van leeftijd als op vlak van specifieke doelgroepen.

Het merendeel van de Huizen houdt **een breed bereik voor ogen**, maar het is een grote uitdaging om dit effectief te realiseren. Sommigen bereiken ouders al van tijdens de zwangerschap, anderen minder. Het bereik van kwetsbare gezinnen is heel wisselend. 54,7% geeft een score van 4 of 5 (groot of redelijk groot bereik). Sommige Huizen van het Kind bereiken vooral ouders met een migratieachtergrond, anderen weer niet. Men worstelt met het creëren van een voldoende sociale mix in hun bereik. De mate van bereik van gezinnen met kinderen/jongeren met specifieke zorgbehoefte ligt laag. Slechts 13,0% van de Huizen van het Kind geeft aan deze doelgroep goed te bereiken (score 4 of 5).

Vaak zorgen de sterke lokale partnerschappen voor het aanbod en ondersteuning, waaruit het bereik voortvloeit. Partnerschappen met bijvoorbeeld bovenlokale partners, kunnen het

bereik van specifieke doelgroepen, zoals kinderen met specifieke zorgbehoefte, vergroten.

De meeste Huizen bereiken gezinnen met kinderen tussen 0 en 12 jaar. Er zijn enkele Huizen van het Kind die net wel jongeren van 12 tot 18 jaar bereiken, bijvoorbeeld omdat ze een sterke partner hebben in het jeugdwerk. Dit vormt een minderheid.

Als we kijken naar de mate van reële **inspraak** van kinderen/jongeren, ouders en de buurt, zien we dat de meerderheid van de Huizen van het Kind aangeeft dat er geen tot weinig inspraak is op dit moment. Van structurele participatie in de werking van de Huizen van het Kind zelf is amper sprake. Wel wordt de link soms gemaakt met bestaande structuren zoals de Jeugdraad of Ouderraad. Het werken met tevredenheidsmetingen (na afloop van een activiteit) wordt het meest gegeven als voorbeeld van een concrete toepassing. We kunnen concluderen dat het thema participatie voor heel wat Huizen van het Kind nog een grote uitdaging is. Inspraak van de buurt is hierbij de grootste uitdaging.

De meeste Huizen van het Kind werken met **vrijwilligers** (64,0%). De manier waarop verschilt van Huis tot Huis. Verschillende Huizen van het Kind geven aan te willen evolueren naar 'Huis van het Kind-vrijwilligers' in plaats van 'consultatiebureauvrijwilligers'. Er zijn heel wat mooie praktijken van vrijwilligerswerking. Tegelijk geven een deel Huizen aan dat vrijwilligers vinden en/of kwaliteitsvol ondersteunen een uitdaging is.

De helft van de Huizen van het Kind geven aan dat zij een goede (35%) tot nauwe (17,8%) samenwerking hebben met **toeleiders**. Het

antwoord dat de Huizen geven, hangt af van de interpretatie die ze geven aan 'toeleiders'. Heel wat actoren waar vaakst (wederzijds) naar toegeleid wordt, zijn ook partners (zie hoofdstuk: wat biedt het Huis van het Kind?). Daarnaast formuleren de Huizen een heel aantal hefboomen en drempels voor een kwaliteitsvolle toeleiding.

De meerderheid van de Huizen van het Kind geven aan te beschikken over minstens één **fysieke locatie** (58%). De manier waarop men dit interpreteert en vormgeeft, is enorm divers: een loket in het gemeentehuis, een campus waar divers aanbod voor kinderen en gezinnen is samengebracht, antennepunten ... Een aantal Huizen geven aan dat er plannen zijn voor een verdere uitbouw van een fysiek Huis of campus waar verschillende diensten samen komen. Anderen geven aan dat er weinig of geen draagvlak is om dit verder uit te bouwen.

Een aantal Huizen van het Kind kiest niet voor een fysieke locatie. We zien geen evolutie tussen 2016 en 2022 in het aantal Huizen van het Kind met fysieke locatie(s).

De meerderheid van de Huizen van het Kind heeft een **niet-fysiek aanspreekpunt**. Hoe dit er in de praktijk uit ziet, verschilt sterk: van een algemeen telefoonnummer tot een uitgebreid systeem van online contactmogelijkheden. Er wordt geëxperimenteerd met chatfuncties. 5,8% van de Huizen van het Kind heeft geen niet-fysiek aanspreekpunt.

WAT BIEDT HET HUIS VAN HET KIND

De Huizen van het Kind zijn samenwerkingsverbanden van actoren die aanbod en activiteiten organiseren voor gezinnen. Het decreet preventieve gezinsondersteuning verwacht inzet op minimum drie pijlers:

1. **preventieve gezondheidszorg**
2. **opvoedingsondersteuning**
3. **activiteiten ter bevordering van ontmoeting en sociale cohesie**

Zowel vanuit (internationaal) onderzoek als vanuit de praktijk wordt ervaren dat gezinnen behoefte hebben aan ondersteuning op het vlak van opvang, onderwijs, werk, opleiding, integratie, inburgering en armoede ... In realiteit zijn heel wat van deze behoeften met elkaar verbonden. Een meer geïntegreerde dienstverlening over de beleidsdomeinen heen zou voor gezinnen echt het verschil kunnen maken.

De Huizen van het Kind zijn gecreëerd als instrument om een geïntegreerd gezinsbeleid te realiseren. Maar hoe krijgt die samenwerking nu precies vorm? Met welke partners wordt er nauw samengewerkt en waarom? Op welke levensdomeinen focussen de Huizen van het Kind zich? In welke netwerken zijn de Huizen actief? In dit hoofdstuk krijgen we beter zicht op deze vragen.

PARTNERS VAN HET HUIS VAN HET KIND

Een Huis van het Kind bestaat uit een breed netwerk van partners. Zij maken het aanbod van het Huis: keuzes in samenwerkingen en partnerschappen beïnvloeden het aanbod dat kinderen en gezinnen vinden in een Huis. Enerzijds wilden we met de bevraging zicht krijgen op de kernpartners, anderzijds op de samenwerking met Kind en Gezin -partners.

Kernpartners

Om zicht te krijgen op de kernpartners, stelden we de volgende vraag: Wie zijn de drie belangrijkste partners in jullie samenwerkingsverband? Deze antwoordmogelijkheden werden voorzien:

- ☐ Lokaal bestuur
- ☐ Lokaal Loket Kinderopvang
- ☐ Perinatale partners (vroedvrouwen, ECK,...)
- ☐ Kinderopvang baby's en peuters
- ☐ Buitenschoolse opvang
- ☐ Consultatiebureau
- ☐ Spel en Ontmoeting
- ☐ Opvoedingswinkel
- ☐ CKG
- ☐ CLB
- ☐ Andere:

In totaal hebben 225 Huizen van het Kind deze vraag beantwoord, het percentage is daarop gebaseerd. Bijvoorbeeld: van de 225 Huizen zijn

⁵ Verschillende Huizen hebben meer dan drie opties aangekruist

er 164 die aangaven dat het “lokaal bestuur” een kernpartner is. Dit komt neer op 72,8% van alle Huizen van het Kind.

Top 3 kernpartners	#	%
Lokaal bestuur	164	73%
Consultatiebureau	96	43%
Kinderopvang baby's en peuters	59	26%
Kind en Gezin / Opgroeien	57	25%
Scholen/Onderwijs	56	25%
Buitenschoolse opvang	46	20%
Opvoedingswinkel	36	16%
Lokaal Loket Kinderopvang	32	14%
Cultuur/Jeugd/Vrije tijd	25	11%
Sociaal huis/OCMW	25	11%
Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB)	14	6%
Perinatale partners (vroedvrouwen, ECK ...)	12	5%
Gezinsbond	11	5%
Centrum kindzorg en gezinsondersteuning (CKG)	10	4%
Armoedevereniging	9	4%
Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW)	9	4%
Opvoedingsondersteuning	7	3%
Spel en Ontmoeting	7	3%
Inloopteam	6	3%
Lokaal Gezondheidsoverleg (LOGO)	6	3%
Samenlevingsopbouw	5	2%
Kind en Taal	4	2%
Ferm	3	1%
Jeugdhulp	4	2%
Lokaal Overleg Kinderopvang	2	1%
Pleegzorg	2	1%
Andere	23	10%

De percentages geven telkens weer hoeveel % van de Huizen van het Kind die partner als 'kernpartner' hebben aangekruist.

Als we de volledige lijst bekijken, kunnen we concluderen dat de kernpartners van een Huis van het Kind een **bonte samenstelling** hebben: er zijn heel **diverse beleidsdomeinen** betrokken en er is een grote **verscheidenheid qua type actoren** (overheid, gesubsidieerde organisatoren, netwerken, lokaal/bovenlokaal ...).

In 2016 zagen we ook een belangrijke rol voor het lokaal bestuur als kernpartner. Toen was bij ongeveer 9 op 10 van de Huizen van het Kind het lokaal bestuur en het OCMW een kernpartner.

Kind en Gezin -partners

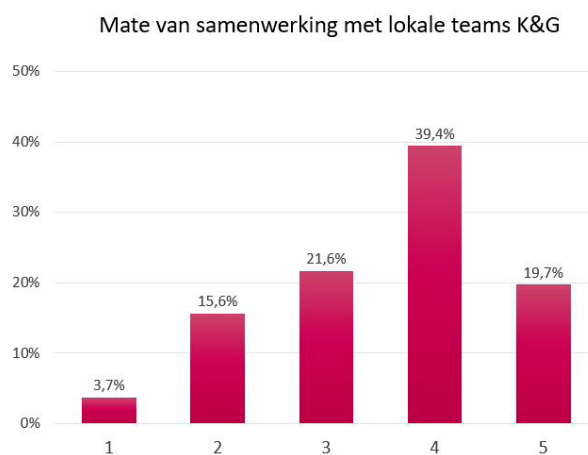
Om zicht te krijgen op de samenwerking met zes Kind en Gezin-partners (=aanbod voorzien of erkend door Kind en Gezin) werd de samenwerking met volgende partners bevraagd:

- Lokale teams van Kind en Gezin
- Aanbodsvormen PGO
- Consultatiebureaus
- Buitenschoolse Opvang en Activiteiten
- kinderopvang voor baby's en peuters
- Lokaal Loket Kinderopvang

Eerst gaf men aan in welke mate ze samenwerken (score 1: geen samenwerking tot 5: nauwe samenwerking). In een tweede vraag kon de samenwerking beknopt omschreven worden.

Als we de cijfers van alle Huizen van het Kind bekijken, zien we in het algemeen een sterke samenwerking (meer dan de helft duidde score 4 of 5 aan) met:

- de lokale teams van Kind en Gezin
- de Buitenschoolse Opvang en Activiteiten
- de kinderopvang voor baby's en peuters
- Het Lokaal Loket Kinderopvang

De samenwerking met het **lokaal team Kind en Gezin** loopt in bijna alle Huizen van het Kind goed. Er is vaak samenwerking met de intersectorale medewerker.

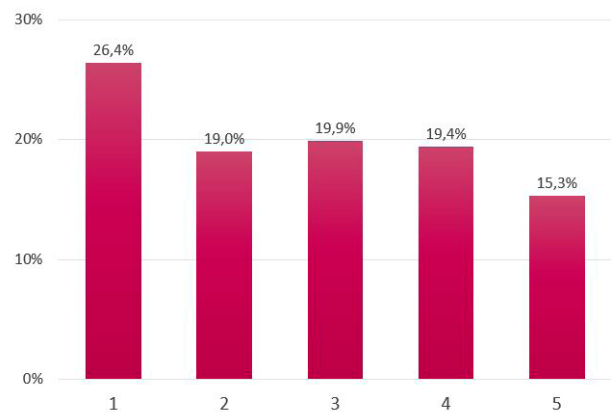
Ook de verpleegkundigen worden geregeld benoemd als partner voor toeleiding, gezamenlijke initiatieven ...

Kanttekening hierbij is dat de betrokkenheid van het lokaal team in het Huis van het Kind duidelijk is afgenomen de laatste jaren. Er wordt bijvoorbeeld minder geïnvesteerd in deelname aan overleg met partners, in aansluiten bij groepsaanbod, in het mee investeren in een breed onthaal ... Dit komt omdat lokale teams zich meer tot de kernopdrachten terugplooiën, door het personeelstekort of door een verloop van medewerkers. Indien er geen consultatiebureau is, scoort de mate van samenwerking duidelijk lager.

De coördinator van Huis van het Kind heeft niet altijd zicht op de **interprofessionele werking** van de teams en wat de link is tussen de arts en het lokaal team. De functie intersectoraal medewerker is vaak wel gekend, maar hoe de expertise van de verschillende functies (verpleegkundige, sociaal werker, psychopedagoog en gezinsondersteuner) kan ingezet worden is vaak nog een blinde vlek.

Bij de vraag naar samenwerking met het **consultatiebureau** zien we een heel wisselend beeld. Sommigen interpreteerden de vraag als samenwerking met het organiserend bestuur van het consultatiebureau. Anderen interpreteerden dit ruimer als samenwerking met de professionals die op een consultatiebureau werken.

Mate van samenwerking met consultatiebureaus

De verschillende scores werden ongeveer even vaak aangeduid. Als de mate van samenwerking hoog scoort, is er een goed contact met de verpleegkundigen van Kind en Gezin en/of een sterke betrokkenheid met de vrijwilligers van het consultatiebureau.

Bij consultatiebureaus vanuit een gemeentelijke dienst is er vaak veel nauwere samenwerking met het Huis van het Kind. Bij andere organiserende besturen is dit soms moeilijker.

Het consultatiebureau als 'motor van het Huis van het Kind' werkt niet altijd: score 1 werd relatief vaak aangeduid: 26,4% van de Huizen van het Kind zegt geen samenwerking te hebben met een consultatiebureau. In veel gevallen gaat dit over Huizen van het Kind die geen consultatiebureau op hun grondgebied hebben, maar dit percentage is niet zo hoog. Van de 227 Huizen van het Kind zijn er 44 of 19,4% zonder een consultatiebureau op hun grondgebied. Andere lage scores in de mate van samenwerking zijn vaak te wijten aan een weinig concrete samenwerking, bijvoorbeeld enkel informatieoverdracht of praktische afspraken.

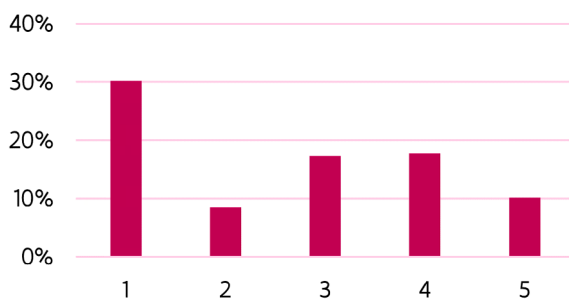
Aangezien het consultatiebureau een verplichte kernpartner is van een Huis van het Kind, kunnen we de vraag stellen waarom toch meer dan één

op vier Huizen van het Kind aangeeft dat er geen samenwerking is. Als we de vergelijking maken met de bevraging van 2016, zagen we toen dat in zo goed als ieder Huis van het Kind het consultatiebureau betrokken was, wat een regelgevende verwachting is. Dit betekent een afname ten opzichte van 2016.

In bijna alle bevragingen komt naar boven dat het delen van **eenzelfde locatie** de samenwerking versterkt, zowel voor de samenwerking met het lokaal team van Kind en Gezin als met het consultatiebureau. Soms zitten consultatiebureaus bijvoorbeeld op 'een eiland' of zijn ze moeilijk contacteerbaar, zeker als het consultatiebureau niet in het fysieke Huis van het Kind zit. Huizen van het Kind geven aan dat het hebben van een fysieke locatie een opportuniteit is om samen te werken, onder andere op casusniveau.

De samenwerking met de **aanbodsvormen PGO** is heel wisselend. Het gaat om diverse partners: inloopteams, spel en ontmoeting, opvoedingswinkels ... Een heel aantal Huizen heeft met enkele aanbodsvormen een nauwe en goede samenwerking, maar met andere dan weer minder. Dit zie je vooral in de stedelijke gebieden (centrumsteden, grootsteden, structuurondersteunende steden). Samenwerking loopt dus niet vanzelf.

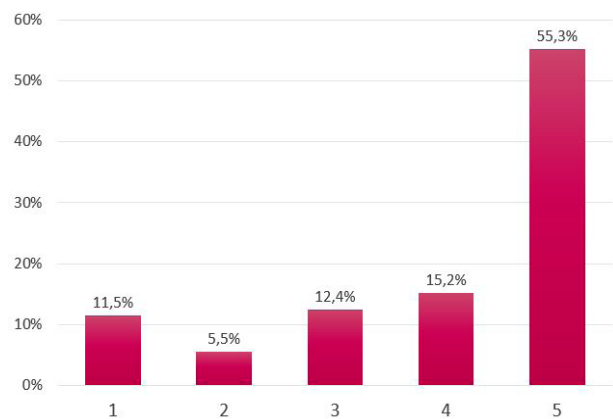
Aanbodsvormen PGO

De mate van samenwerking wordt ook beïnvloed door het al dan niet co-financieren van het aanbod vanuit het lokaal bestuur of het bv. zelf aanbieden. In die gevallen scoort de samenwerking een pak hoger. Er zijn een heel aantal Huizen die aangeven dat er weinig tot geen aanbod in de regio is, en hierdoor de samenwerking nihil is.

Binnen de Kind en Gezin-partners, zien we de sterkste samenwerking met het **Lokaal Loket Kinderopvang**. Maar liefst 55,3% geeft aan een nauwe samenwerking te hebben (score 5). Slechts 11,5% heeft geen samenwerking.

Mate van samenwerking met lokaal loket kinderopvang

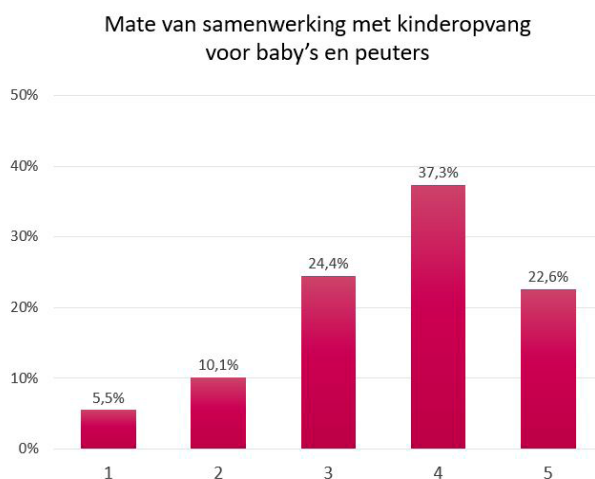
Het Lokaal Loket Kinderopvang zit heel vaak op dezelfde locatie of maakt deel uit van dezelfde dienst. Daarnaast is er de beleidsmatige ambitie om het Lokaal Loket Kinderopvang regelgevend te verankeren in de Huizen van het Kind.

Er is een interessant verband vast te stellen met het (al dan niet) hebben van een fysieke locatie. De mate van samenwerking met het lokaal loket kinderopvang ligt veel hoger in 'huizen met een fysieke locatie' dan in 'huizen zonder een fysieke locatie'.

		Fysieke plek	Geen fysieke plek
Mate van samenwerking lokaal loket (score 1 tot 5)	1 tot 2	12,60%	23,33%
	3	8,66%	17,78%
	4 tot 5	78,74%	58,89%

De scores van samenwerking met kinderopvang baby's en peuters en Buitenschoolse Opvang en Activiteiten (BOA), liggen heel hoog.

Heel wat Huizen van het Kind hebben **een sterke samenwerking met actoren kinderopvang baby's en peuters.**

Het Lokaal Loket Kinderopvang heeft de voorbije jaren een boost gegeven aan de samenwerking.

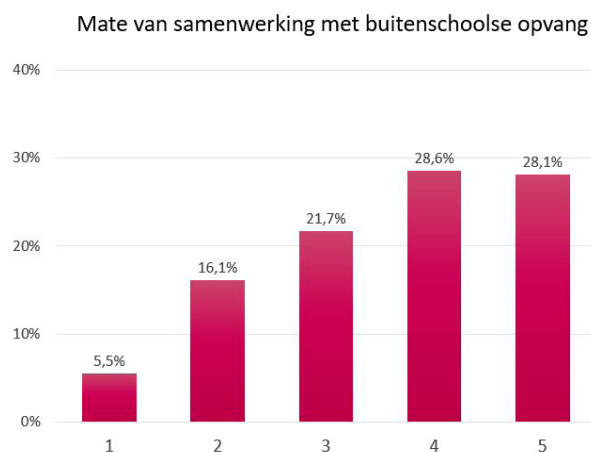
Daarnaast wordt er ook proactief gezocht naar opportuniteiten die drempels tussen kinderopvang en gezinsondersteuning kunnen verlagen. Dit zowel vanuit Vlaamse projecten (KOALA, vernieuwende projecten) als op eigen initiatief (bv. reclame voor lezingenreeks, speelbabbel, doorgaande lijn of warme transitie).

Ook in 2016 was er reeds een sterke samenwerking, zowel met de 'Opvang baby's en peuters' als de actor 'Onthaalouders'. Kinderopvang behoorde toen al tot de kernpartners van het Huis van het Kind.

Personeelsleden van het lokaal bestuur binnen de diensten kinderopvang of lokale regie kinderopvang, zijn vaak rechtstreekse collega's van de coördinator van het Huis van het Kind. Bij een heel aantal Huizen van het Kind is de coördinator Huis van het Kind ook de coördinator BOA of ze werken in hetzelfde team of binnen dezelfde dienst.

Vele Huizen van het Kind worden mee **betrokken bij de lokale uitrol van het decreet BOA**: deelname aan stuurgroep, gezamenlijke nodenanalyse, opzetten van innovatieve projecten

...

Daarnaast is er soms nauwe samenwerking met de werking van de buitenschoolse opvang: gedeeld gebruik van lokalen, samen organiseren van spel en ontmoeting jonge kinderen, het geven van vorming en ondersteuning of het samen vormgeven van de Week van de Opvoeding. Het Huis van het Kind maakt ook het aanbod van de buitenschoolse opvang mee bekend en leidt soms actief maatschappelijk kwetsbare gezinnen toe.

Voor een aantal Huizen van het Kind is het BOA-verhaal nog 'onontgonnen terrein', maar waar ze de komende jaren gaan op inzetten. Voor

sommigen valt de buitenschoolse opvang buiten de scope, bijvoorbeeld omwille van een focus op de allerjongsten of dat het opvangverhaal volledig bij private partners ligt of wordt gelegd. Indien BOA onder een dienst zit waarmee er weinig samenwerking is of buitenschoolse opvang nog geen topic is lokaal (bv. enkel 'nabewaking') is dit zichtbaar in de mate van samenwerking.

LEVENSDOMEINEN

Om zicht te krijgen op de inzet op de diverse levensdomeinen en deelname aan netwerken, werden volgende vragen gesteld:

- Welke zijn de drie belangrijkste levensdomeinen waarop jullie actief inzetten en waarom?
- Op welke levensdomeinen werken jullie (nog) niet en waarom?
- In welke mate werk je samen met jeugdhulp (score van 1 tot 5) en beschrijf de samenwerking.
- In welke mate werk je samen met het OverKop-huis (score van 1 tot 5) en beschrijf de samenwerking.
- In welke mate werk je samen met de uitbetalingsactoren van het Groeipakket (score van 1 tot 5) en beschrijf de samenwerking.

Inzet op de verschillende levensdomeinen

Uit de top 3 van levensdomeinen waarop het meest wordt ingezet, spant **ouderschaps- en opvoedingsondersteuning** de kroon. Dit sluit voor vele Huizen het nauwst aan bij hun kernopdracht en is vaak historisch zo gegroeid. Zeker voor de **centrumsteden** loopt dit als een

rode draad door de werking heen. De Huizen van het Kind in de centrumsteden zijn immers gegroeid vanuit netwerken opvoedingsondersteuning en hebben de opvoedingswinkel als aanbodsvorm. Zij profileren zich als de plaats voor alle opvoedingsvragen. Er wordt ingezet op adviesgesprekken, ontmoetingsmogelijkheden en vorming voor ouders. De complexe uitdagingen (kansarmoede, groeiende diversiteit, toenemende polarisatie, taalachterstand, laaggeletterdheid, schooluitval ...) in veel centrumsteden vraagt een aanhoudende inzet op vlak van veel levensdomeinen en in functie van ouderschap en opvoedingsondersteuning.

Top 3 levensdomeinen: actief	#	%
Ouderschaps- en opvoedingsondersteuning	150	67%
Kinderopvang	129	57%
Onderwijs	88	39%
Sociale cohesie	84	37%
Cultuur/sport/jeugd	57	25%
Geestelijk welbevinden	54	24%
Praktische ondersteuning	37	16%
Gezondheidszorg	35	16%
Socio-economische determinanten	36	16%
Jeugdhulp	4	2%
Spel en ontmoeting	5	2%
Andere	6	3%

Ook **kinderopvang** wordt vaak aangeduid in de top 3. Er is een duidelijke link met het Lokaal Loket Kinderopvang, het lokaal overleg kinderopvang en de buitenschoolse opvang. En dit zowel vanuit organisatorperspectief als regierol in het kader van het nieuwe decreet BOA. Kinderopvang vinden is vaak een eerste vraag van ouders en een stresserende zoektocht, waarbij het Huis mee ondersteunt. De nauwe connectie met kinderopvang kwam ook al aan bod bij de Kind en Gezin -partners.

⁶ <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/opvoedings-en-gezinsondersteuning/functies-van-opvoedingsondersteuning>

In heel wat Huizen van het Kind is er samenwerking met **scholen en onderwijspartners**. We zien dat scholen als een goede plaats ervaren worden om welzijnsnoden van kinderen en gezinnen te signaleren aan de Huizen. Ook ouders komen zelf naar het Huis van het Kind omdat ze vragen hebben of bezorgd zijn over de schoolloopbaan van hun kinderen. Veel Huizen zetten in op huiswerkbegeleiding (studie en gezinsondersteuning) en zomerscholen. Brugfiguren, CLB en schoolopbouwwerk zijn belangrijke partners van de Huizen van het Kind. Er zijn acties in kader van kleuterparticipatie en warme transitie tussen gezin, kinderopvang en school. Er is vaak ook samenwerking in het kader van projecten zoals 'lege brooddozen'.

Voor heel wat Huizen is het inzetten op **sociale cohesie** en ontmoetingsmogelijkheden voor gezinnen belangrijk. Sociale cohesie, inzetten op verbinding wordt vaak als hefboom gezien voor andere thematieken. Men wil iedereen mee, er zijn voor alle gezinnen, een verbindende omgeving creëren voor gezinnen. Naast het organiseren van buurtpicknicks, buitenspeeldagen, ... wordt ook sterk ingezet op laagdrempelige ontmoeting. Hier spelen de Huizen in op een vraag van ouders. Er zijn gezinnen die weinig netwerk hebben, geïsoleerd leven en dan is **een laagdrempelige ontmoetingsplaats** een welkom aanbod. Niet alleen kwetsbare gezinnen hebben die nood, heel wat ouders ervaren sociale steun van andere ouders als uitermate belangrijk.

Opvallend is dat **'gezondheidszorg'** slechts in 15,6% van de Huizen wordt aangegeven bij de "top 3", alsook door 22,7% wordt dit aangegeven als levensdomein waarop men niet actief is. Dit

terwijl het één van de 3 pijlers uit het decreet is. We vermoeden dat de term 'gezondheidszorg' begrepen is als samenwerking met ziekenhuizen, huisartsen ... en niet direct samenwerking met bijvoorbeeld het consultatiebureau en preventieve gezondheidszorg. Er zijn soms wel enkele projecten (mondhygiëne, gezonde brooddoos ...) maar dit voelt niet aan als een structurele keuze. Een andere mogelijke verklaring is dat het consultatiebureau inherent is aan het Huis van het Kind en niet beschouwd wordt als iets waar nog veel moet worden op ingezet.

Net niet de helft van de Huizen van het Kind geeft aan niet actief te zijn rond **jeugdhulp**. In het tweede deel van dit hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

Top 3 levensdomeinen: niet-actief	#	%
Jeugdhulp	100	44%
Gezondheidszorg	51	23%
Socio- economische determinanten	46	20%
Sociale cohesie	39	17%
Cultuur/sport/jeugd	36	16%
Geestelijk welbevinden	36	16%
Onderwijs	27	12%
Ouderschap- en opvoedingsondersteuning	24	11%
Praktische ondersteuning	17	8%
Kinderopvang	7	3%
Op alle thema's actief	4	2%
Andere	5	2%

Opvallend is ook het lage cijfer voor **socio-economische determinanten** in de top 3, en dit zien we ook bevestigd in de tweede tabel. We vermoeden dat dit cijfer een serieuze onderschatting is en dat men bij het begrip "socio-economische determinanten" mogelijks niet direct de link legde naar kansarmoede. Heel wat Huizen van het Kind werken ook voor kwetsbare doelgroepen.

Ondanks dat er duidelijke tendensen op te maken zijn uit beide tabellen, kan de focus van elk Huis op zich sterk verschillen. De keuze van levensdomeinen wordt vaak bepaald door het lokaal bestuur en eventueel kernpartners. Deze worden gemaakt vanuit gegroeide samenwerkingen of opportuniteiten (bv. samenwerking vanuit één dienst rond diverse gezinsthema's). We kunnen hieruit niet opmaken of de keuzes ook aansluiten bij de effectieve noden van de gezinnen.

Beide vragen waren moeilijk te beantwoorden: Huizen van het Kind proberen zo ruim mogelijk in te zetten op diverse levensdomeinen. Kiezen voor een top 3 was dus moeilijk.

Verder blijkt het **verbinden van diverse levensdomeinen** niet evident. Lokaal is er integratie zichtbaar van diensten kinderopvang, Lokaal Loket Kinderopvang en buitenschoolse opvang. Hoewel dit soms ook betekent dat de verschillende opdrachten bij één persoon komen te liggen, met een hoge werkdruk als gevolg.

Er wordt aangenomen dat het in de **grotere steden** makkelijker is om aan verschillende levensdomeinen te werken, aangezien er beter bemande diensten zijn en een groter aanbod is. Soms leidt echter een grote organisatie ook tot verschillende los van elkaar staande diensten. Toch zien we hier interessante bewegingen om beleidsdomeinoverschrijdend te werken. Ofwel ligt de focus op preventieve gezinsondersteuning en zorgen ze dat alle gezinnen toegang hebben. Voor andere levensdomeinen wordt voorzien in warme doorverwijzing. Ofwel zet men actief in op alle levensdomeinen, met een intersectorale werking

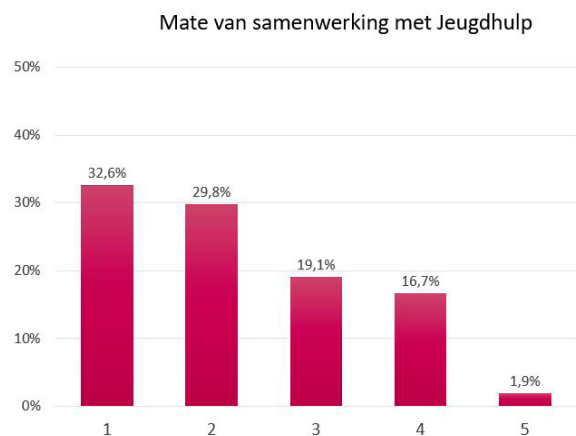
en aandacht voor hiaten in het aanbod.

We stellen vast dat er in enkele gemeenten interesse is en pogingen worden ondernomen om intergemeentelijk samen te werken om regionaal aanbod te voorzien. De nabijheid van een centrumstad werkt soms stimulerend (antennepunt, gezamenlijk aanbod), soms verlamdend.

Ten opzichte van de bevraging van 2016 kunnen we algemeen stellen dat de Huizen van het Kind verder hebben vormgegeven aan de 3 pijlers van het decreet PGO. De tendens om ruimer te gaan en ook in te zetten op andere levensdomeinen is duidelijk aanwezig.

Jeugdhulp, OverKop en Groeipakket

Er werd specifiek gepeild naar de mate van samenwerking met Jeugdhulp, OverKop en Groeipakket en hoe deze vorm krijgt. 32,6% van de Huizen van het Kind zegt geen samenwerking met **Jeugdhulp** te hebben. Slechts 1,9% duidt aan dat ze een nauwe samenwerking hebben. Samenwerking kan eruit bestaan dat kinderen en jongeren uit de jeugdhulp en hun ouders toegang hebben tot het aanbod van de Huizen van het Kind.

⁷ Op het moment van de bevraging waren er 16 OverKop-huizen actief.

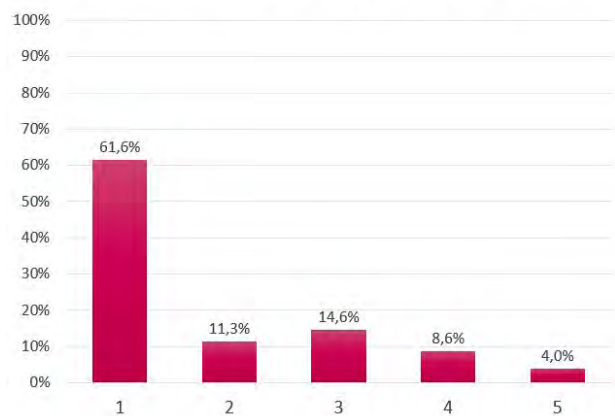
Verder zien we bij de hogere scores dat het veelal gaat over een samenwerking met 'één gezin - één plan' (1G1P). Daarnaast zien we in de open antwoorden ook Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en CKG en het JAC en CAW (geen Jeugdhulp) opgesomd worden als betrokken partners.

De Huizen van het Kind geven aan dat vele vragen in verband met Jeugdhulp maken dat de preventieve werking onder druk komt te staan. Er wordt ook de vraag gesteld hoe men Jeugdhulp met een bepaald 'stigma' kan integreren in zeer toegankelijk, laagdrempelig en anoniem preventief aanbod. Het is immers niet de bedoeling dat de Huizen van het Kind de wachtlijsten oplossen en intensieve begeleidingen opnemen.

In 2016 stelden we vast dat ongeveer 4 op 10 van de Huizen niet rond jeugdhulp werkten. Ook toen werd de bedenking gemaakt dat Huizen vooral een preventieve werking en uitstraling ambiëren. De vraag naar de rol van de Huizen rond jeugdhulpverlening en de vraag naar de positie en rol van de jeugdhulp in de Huizen van het Kind was toen al een actuele vraag die een verdere verkenning en overleg met jeugdhulpactoren vraagt.

Weinig Huizen van het Kind hebben al een samenwerking met de recent opgestarte **OverKop-huizen**. Het feit dat de werking ook niet in alle gemeenten uitgebouwd is, speelt een sterke rol. Doorgaans wordt OverKop als een interessant concept gezien waar de Huizen van het Kind mee willen samenwerken.

Mate van samenwerking met Overkop huis

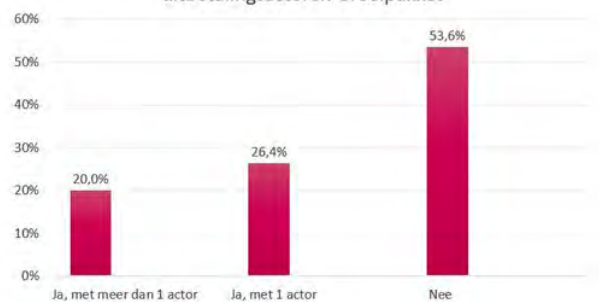

Deze vraag werd door een heel aantal Huizen niet ingevuld, wat de scores uiteraard beïnvloedt.

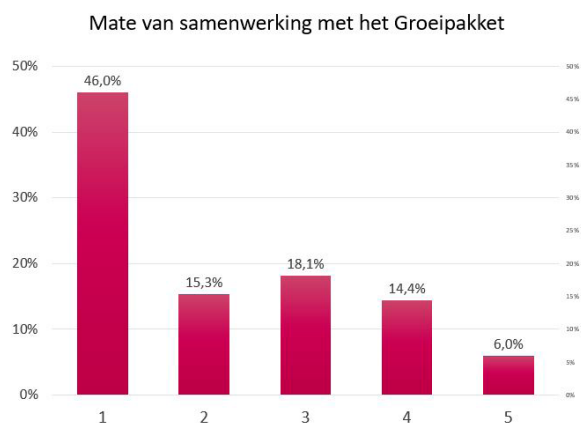
12,6% van de Huizen scoort de samenwerking goed (4 of 5). Hier lees je voornamelijk intentieverklaringen tot nauwe samenwerking of dat de trekkers van beide Huizen dichte collega's zijn.

De samenwerking met de uitbetalingsactoren van het **Groeipakket** is eerder beperkt: in 53,6% gevallen is er geen samenwerking.

Mate van samenwerking met uitbetalingsactoren Groeipakket

Ook de mate van **samenwerking met het Groeipakket** is beperkt.

In de centrumsteden en andere grote gemeenten is er vaak een zitdag met een beurtrol van de uitbetalingsactoren. Dit is zeker een meerwaarde voor complexe situaties. Op veel plaatsen is er geen samenwerking en wordt dit ook niet echt als prioriteit ervaren omdat er geen vragen zijn van ouders, gezinnen zelf de weg vinden of sociaal werkers/diensten dit opnemen.

De lage mate van samenwerking is opvallend, wetende dat er regelgevend verwacht wordt dat Uitbetalingsactoren Groeipakket streven naar een samenwerking met de Huizen van het Kind.

DEELNAME AAN ANDERE NETWERKEN

Om zicht te krijgen op de deelname van de Huizen van het Kind aan bovenlokale overleggen of netwerken, stelden we volgende vragen:

- Zijn jullie actief in een bovengemeentelijk overlegplatform of netwerk?
- Aan welke bovengemeentelijke overlegplatformen of netwerken nemen jullie actief deel vanuit je vertegenwoordiging als Huis van het Kind?

- Beschrijf beknopt hoe jullie zich verhouden tot die overlegplatformen of netwerken.

De Huizen van het Kind zijn **actieve netwerkers**: 83,2% neemt deel aan één of meerdere bovenlokale overlegplatformen. Er zijn heel wat bovenlokale overleggen rond de Huizen van het Kind. Deze worden op eigen initiatief regionaal vormgegeven in allerlei constellaties, maar ook thematisch (bv. overkoepelende intervisie rond projecten). Deze overleggen worden ondersteund door de betrokken coördinatoren, intersectorale medewerkers van Kind en Gezin, EXPOO of VVSG. De doelstelling varieert van uitwisseling (intervisie) tot echte afstemming of intergemeentelijke samenwerking.

Naast de eigen bovenlokale overlegplatformen, nemen de Huizen van het Kind vooral deel aan zorggraden/ELZ (36,4%), 1G1P (34,7%) en perinatale netwerken (34,7%).

Actieve deelname aan bovengemeentelijk netwerk of overlegplatform	Aantal	Aandeel
Intergemeentelijk/bovenlokaal/regionaal overleg	95	42,2%
Zorgraad + Eerstelijnszone	82	36,4%
Één gezin - één plan (1G1P)	78	34,7%
Perinataal netwerk	78	34,7%
Lokaal Gezondheidsoverleg (LOGO)	62	27,6%
Lerend netwerk	52	23,1%
OverKop-huis	7	3,1%
Geïntegreerd Breed Onthaal	6	2,7%
Begeleidingstraject lokale besturen / steden / VVSG	6	2,7%
Jongerenwelzijn	4	1,8%
Community of practices	3	1,3%
Opvoedingswinkel	3	1,3%
Praktijkoverleg Opvoedingsondersteuning (PPO)	3	1,3%
Lokaal Onderwijs Platform	2	0,9%
Andere	14	6,2%
Geen	4	1,8%

Opvallend is dat in de centrumsteden en in de regionaal stedelijke rand ongeveer 27% van de Huizen aangeeft niet deel te nemen aan een bovengemeentelijk netwerk of overlegplatform

(ten opzichte van 16,8% Vlaams gemiddelde). Mogelijks komt dit omdat de steden een centrumfunctie vervullen en minder de noodzaak hebben tot bovenlokaal overleg.

CONCLUSIE: WAT BIEDT HET HUIS VAN HET KIND?

De Huizen van het Kind hebben als doel om **via lokale samenwerking tot maximale gezondheids- en welzijnswinsten** te komen bij (aanstaande) ouders, gezinnen met kinderen en jongeren en kinderen en jongeren zelf. Uit de bevraging blijkt dat elk Huis van het Kind actief connectie legt met relevante partners. De Huizen van het Kind hebben zo het potentieel om brede gezinsondersteuning vorm te geven. De diepgang van die samenwerking, de keuze in prioriteiten en partnerschappen en waar de toekomstambities liggen, verschillen van Huis tot Huis.

Bij zo goed als alle Huizen van het Kind loopt **de samenwerking met volgende drie partners** als een rode draad doorheen het lokale verhaal:

- Lokaal bestuur
- Lokaal team Kind en Gezin
- Kinderopvang (Opvang baby's en peuters, Lokaal Loket Kinderopvang, BOA)

De samenwerking met het **consultatiebureau en aanbodsvormen PGO** kent vele variaties. Er zijn tal van voorbeelden van nauwe partnerschappen met hen, deze twee partners maken de top vijf dan ook volledig. Anderzijds zien we in het plattelandsgebied en overgangsgebied dat een gebrek aan een consultatiebureau of PGO-aanbod in het werkingsgebied, een serieuze

impact heeft op de samenwerking en dus ook op het aanbod voor gezinnen. Het is een uitdaging in deze gebieden om partnerschappen uit te bouwen.

Top 3 levensdomeinen: actief

Ouderschaps- en opvoedingsondersteuning
Kinderopvang
Onderwijs

De invulling van een partnerschap verschilt sterk lokaal. Vaak speelt de betrokkenheid/nabijheid van partners sterk mee. Een uitdaging daarbij is de keuze voor prioriteiten en partnerschappen voldoende te laten afhangen van de noden bij de doelgroep, en niet alleen van de betrokkenheid van organisaties en hun professionals.

Een tweede grote uitdaging is het **verbinden van verschillende levensdomeinen**. De Huizen van het Kind leggen zelf de connectie met verschillende levensdomeinen en proberen een zo breed mogelijk netwerk uit te bouwen. Echt geïntegreerd werken over de levensdomeinen heen is nog geen realiteit. Het is een evenwichtsoefening in partnerschappen: wiens aanbod wordt beschouwd als aanbod van het Huis van het Kind? Is het aanbod van een netwerkpartner deel van het aanbod van het Huis? Hierover lees je ook in hoofdstuk 3 meer.

Het **perinataal aanbod** komt algemeen weinig aan bod in de resultaten. Hier is zeker nog groeimarge, wat versterkt kan worden door recente beleidskeuzes, zoals de inzet op de eerste 1000 dagen en de projecten perinatale mentale veerkracht.

In de bevraging werd specifiek gepolst naar het **partnerschap met Jeugdhulp, OverKop en**

uitbetalers Groeipakket. De Huizen van het Kind leggen duidelijk moeilijker connectie met hen en ze formuleren enige voorzichtigheid. Toch kan dit als een 'uitdaging met groeimarge' beschouwd worden: er zijn heel wat mooie voorbeelden en zeker met één gezin - één plan is er reeds aansluiting. Het is dan ook de vraag waarom men de samenwerking met Jeugdhulp eerder laag scoort, maar men soms gelijktijdig participeert aan één gezin - één plan. Enkele Huizen van het Kind geven aan dat ze vooral hun preventieve rol willen benadrukken.

Algemeen stellen we vast dat naarmate de steden groter worden, zowel de omvang van het PGO-aanbod en organisaties toeneemt, als het aantal medewerkers van het lokaal bestuur dat zich linkt met het Huis van het Kind. Er is een groter team om de totale dienstverlening rond gezinsbeleid vorm te geven en actief uit te reiken naar partners. In de grootsteden ontstaat de worsteling om het overzicht te bewaren: er is veel aanbod binnen de diverse levensdomeinen en elk type aanbod heeft een eigen overlegstructuur of doelstelling. Het is een zoektocht naar een goede structuur en het blijkt niet evident om keuzes te maken.

In kleinere gemeentes komen de diverse opdrachten vaak samen bij één persoon. Dit resulteert in hoge scores op vlak van samenwerking, zeker rond kinderopvang: de coördinator Huis van het Kind combineert namelijk de functies zelf, bijvoorbeeld het vormgeven aan het Lokaal Loket Kinderopvang. De kleinschaligheid vergroot de persoonlijke connectie, wat de samenwerking positief kan beïnvloeden.

Zo goed als alle Huizen van het Kind zijn actief in **bovenlokale netwerken**. Er zijn heel wat eigen bovenlokale overlegfora en er wordt ook bij bestaande welzijnsnetwerken aangesloten. We stellen vast dat er in enkele gemeenten interesse is en pogingen worden ondernomen om intergemeentelijk samen te werken om regionaal aanbod te voorzien. Hoewel dit als een opportuniteit klinkt en er al veel bovenlokale netwerken zijn, is het niet zichtbaar in de bevraging hoe eigen **bovenlokale netwerken** ook in functie van lokale doelstellingen werken. Zeker in plattelandsgemeentes, maar ook in gemeenten die aanleunen bij de werking van een centrumstad, is het een uitdaging om partners meer aan te trekken en te betrekken bij hun eigen Huis van het Kind.

4.

HOE IS HET HUIS VAN HET KIND GEORGANISEERD?

In dit hoofdstuk focussen we op het organisatorische luik van het samenwerkingsverband Huis van het Kind. De vragen uit drie thema's worden hier gebundeld: samenwerking, kwaliteit en organisatie en het lokaal bestuur. De conclusies worden opgesplitst in acht elementen:

1. Omgevingsanalyse
2. Een gemeenschappelijke visie
3. Medewerkers en taken
4. Samenwerkingsproces
5. Structuur van de werking
6. Trekkerschap en leiderschap
7. Inzet van middelen
8. Kwaliteitsbewaking

OMGEVINGSANALYSE

Om een idee te krijgen in welke mate de Huizen van het Kind zicht hebben op de noden van (aanstaande) gezinnen, kinderen en jongeren in hun werkingsgebied, werden volgende vragen gesteld:

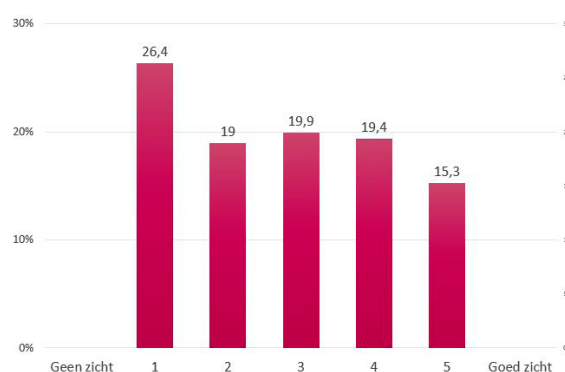
- *In welke mate hebben jullie zicht op de lokale noden van (aanstaande) gezinnen met kinderen/jongeren? Score 1 (geen zicht) tot 5 (goed zicht)*
- *Beschrijf beknopt hoe jullie zicht krijgen op de lokale noden van (aanstaande) gezinnen met kinderen/ jongeren?*
- *Beschrijf beknopt hoe jullie zicht krijgen op de noden en signalen van andere organisaties?*
- *In welke mate hebben jullie zicht op bestaand*

aanbod en mogelijkheden voor toekomstig aanbod? Score 1 (geen zicht) tot 5 (goed zicht)

- *Beschrijf beknopt hoe jullie zicht krijgen op bestaand aanbod en mogelijkheden voor toekomstig aanbod?*
- *Aanvullende opmerkingen*

De Huizen van het Kind **scoren vooral gemiddeld** (score 3, 40,8%) tot hoog (score 4, 34,1%) op de mate waarop ze **zicht hebben op lokale noden** van (aanstaande) gezinnen met kinderen. Weinigen scoren echt hoog op dit item.

Zicht op lokale noden (aanstaande) gezinnen met kinderen

Er zijn maar een beperkt aantal Huizen van het Kind die effectief een nodenanalyse opmaken, al dan niet met de doelgroep. hoewel een echte omgevingsanalyse niet regelgevend verwacht wordt, geldt wel de doelstelling dat het samenwerkingsverband een antwoord biedt op de lokale noden en behoeften.

Soms - zeker in de grotere steden - wordt gebruik gemaakt van een bredere omgevingsanalyse,

bijvoorbeeld in het kader van Lokaal Sociaal Beleid. Daarnaast bevatten bredere bevragingen binnen een gemeente (burgerbevraging, BOA ...) soms vragen gerelateerd aan gezinsthema's.

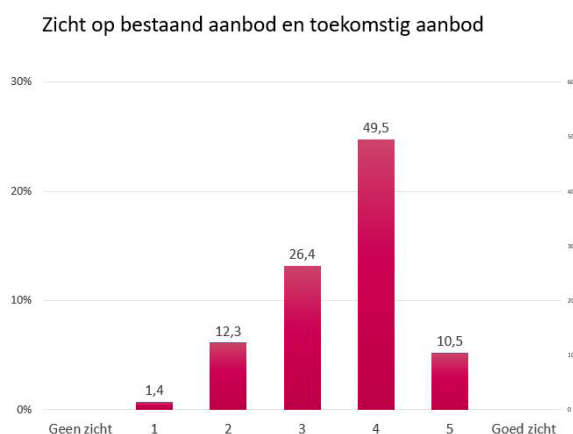
Ook in de intergemeentelijke Huizen van het Kind doen we gelijkaardige vaststellingen: systematisch of methodisch de noden in kaart brengen gebeurt weinig, maar er zijn zeker goede voorbeelden te vinden. Deze vaststellingen lopen gelijk met deze rond participatie (zie hoofdstuk Wie maakt er gebruik van het aanbod Huis van het Kind).

De grootste bron voor informatie over de doelgroep zijn de partners van het Huis van het Kind. Vooral **via dialoog** met hen, krijgt men zicht op de noden van de doelgroep en worden signalen gecapteerd. Hier komt het belang van een kwalitatief en breed netwerk op de voorgrond. Uit de open antwoordvelden blijkt dat Huizen van het Kind weinig methodisch aan de slag gaan met een omgevingsanalyse. Hierdoor is er ook minder goed zicht op de noden van niet bereikte doelgroepen.

Op het bestaand en toekomstig aanbod van partners hebben de Huizen van het Kind een goed zicht: meer dan de helft (60%) scoort zichzelf 4 of 5. Vooral via overleg met hun netwerk krijgt men hierop zicht.

Ook door uitwisseling met andere Huizen van het Kind, doet men inspiratie op voor de verdere uitbouw van het aanbod. Men haalt aan dat het een valkuil is om te veronderstellen dat een bepaald aanbod gekend is. Blijven inzetten op kennisdeling en uitwisseling is dus van belang. Er is veel info te vinden, maar dit systematisch en gestructureerd bijhouden is vaak geen evidentie. Dit maakt dat het soms moeilijk is om kwaliteitsvol door te verwijzen.

In de grootsteden werd aangegeven dat door de veelheid aan partners dit echt een uitdaging vormt. Verder is het vaak geen sinecure om het bovenlokaal aanbod te kennen.

EEN GEMEENSCHAPPELIJKE VISIE

De meeste Huizen van het Kind vertrokken bij opstart vanuit een gemeenschappelijke visie. Ook vanuit EXPOO werd hierrond ondersteuning aangeboden. Echter, **een gedeelde en gedragen visie is een continue proces.**

Het hebben van een visietekst alleen is niet voldoende: wordt hij ook toegepast in de praktijk, of is er ooit een visietekst opgemaakt en moet die opgefrist worden? Zoals hierboven al besproken werd, ontbreekt een structurele noden- en omgevingsanalyse. Dit vormt nochtans een goede of zelfs essentiële basis voor een samenwerkingsverband en het formuleren van gezamenlijke ambities.

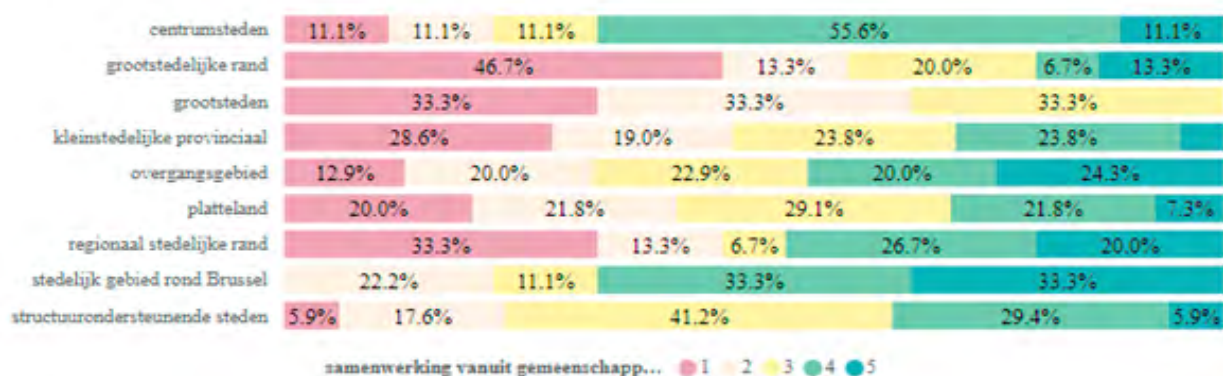
In de centrumsteden en het stedelijk gebied rond Brussel vertrekt de samenwerking in sterke mate van een gemeenschappelijke visie: meer dan twee derde scoort zichzelf 4 of 5. Verder scoort bijna de helft van de Huizen van het Kind in het overgangsgebied en de regionaal stedelijke rand zich eerder hoog. In heel wat andere gebieden (grootstedelijke rand, kleinstedelijk provinciaal, platteland, structuurondersteunende

steden) wordt er slechts in 1 op 3 Huizen van het Kind in sterke mate vertrokken vanuit een gemeenschappelijke visie.

Zeker bij de opstartfase van de Huizen van het Kind is sterk ingezet op visie aan de hand van een 'meerwaardeoefening' of 'droomoefening' bijvoorbeeld.

De cijfers vragen enige nuancering: uit de open antwoorden blijkt dat de visie(tekst) vaak geen actief instrument is. Tijdens de interne bespreking van de resultaten werd aangevuld dat een doorleefde visie niet altijd realistisch is: sommige partners zijn actief in verschillende Huizen, wat maakt dat zij eerder aanleunen bij de algemene visie en doelstellingen en minder nood voelen aan een lokaal verhaal.

Opvallend was ook dat bij deze vraag de Huizen zelf weinig de link leggen met de omgevingsanalyse, die in theorie een goede basis vormt voor het gemeenschappelijk formuleren van ambities. Evenmin werd er actief verwezen naar de meerjarenplanning, hoewel een Huis van het Kind vaak gezien wordt als instrument van het lokaal bestuur ter uitvoering van het lokaal gezinsbeleid.

MEDEWERKERS EN TAKEN

Elk Huis van het Kind beschikt over een coördinator, een rol die meestal één partner op zich neemt. De **personeelsinzet voor coördinatie** in de Huizen van het Kind is erg uiteenlopend, over alle clusters heen. Bij de start van de Huizen is er vooral aandacht gegaan naar aanbod, en minder naar de rol van een coördinator. Uit de praktijk blijkt dat coördinatie nodig is.

Een tewerkstellingspercentage afleiden uit de open antwoorden is moeilijk.

- In de structuurondersteunende steden zie je vooral halftijdse functies, tot ook voltijdse coördinatoren. In de centrumsteden zie je vooral voltijdse coördinatoren.
- In het overgangsgebied en platteland worden er minder uren vrijgemaakt, soms zijn er zelfs geen uren vastgepind. Andere Huizen daar beschikken over een coördinator voor enkele uren per week tot halftijds. De functie wordt steeds gecombineerd met andere taken. Het is een zeldzaamheid in deze gebieden om een fulltime coördinator in te zetten voor het Huis.

In 2016 bleek dat bij meer dan 90% van de Huizen een coördinatiefunctie aanwezig was. Ook nu zie je dat het uitzonderlijk is dat er geen coördinator is. In de kleinere gebieden lees je af en toe "officieel geen coördinator, het komt er gewoon bij". De functie ligt regelgevend niet vast, noch is er een taakbeschrijving. Veelal gaat het over personeel van het lokaal bestuur. De functie wordt zelden vanuit het partnerschap als gedeeld engagement opgenomen.

Het **takenpakket** wordt veelal gecombineerd met andere opdrachten. Dit heeft twee zichtbare implicaties, die ook in de bevraging in 2016 aangekaart werden:

- De andere opdrachten kunnen meer werktijd innemen of als meer prioritair worden beschouwd. Dit maakt de werking van het Huis kwetsbaar. Het is vaak een veelheid aan taken die bij één persoon komt te liggen (Lokaal Loket Kinderopvang, buitenschoolse opvang, jeugd, nieuwe projecten ...) waarbinnen telkens ook beleidsevoluties gaande zijn.
- Het is merkbaar dat, waar de coördinator zijn of haar "nest" heeft (nl. welke dienst) of welke andere opdrachten hij of zij nog opneemt, dit mee inhoudelijke keuzes beïnvloedt. Quick wins in samenwerking, partnerschappen binnen bepaalde levensdomeinen ... worden sneller gelegd gezien de kennis en expertise binnen dat vakgebied of sector.

Algemeen ervaart de ruime meerderheid van coördinatoren veel **bewegingsvrijheid**. Velen kunnen het Huis van het Kind vormgeven, mogen ideeën inbrengen, experimenteren en genieten veel vertrouwen. Dit klinkt positief, maar getuigt soms ook van weinig betrokkenheid of steun van het lokaal bestuur en/of van de (kern)partners.

De bewegingsvrijheid kent ook grenzen: uiteraard moet er verantwoording worden afgelegd of gelden er lokale beleidsprioriteiten als kader. Het **mandaat** om beslissingen te nemen met budgettaire of personeelsmatige implicaties ligt zelden tot nooit bij de coördinator. Een coördinator heeft dus niet het mandaat om bepaalde acties tot volledige uitvoering te brengen, maar krijgt

ruimte om noden aan te kaarten en voorstellen te formuleren. Uit de besprekingen van deze vaststellingen blijkt ook dat als de coördinator sterk is in de dialoog met de lokale beleidsmakers (eerder politiek-strategische vaardigheden), dit een positieve invloed heeft op de bewegingsvrijheid en het mandaat.

SAMENWERKINGSPROCES

De **meerwaarde van samenwerking** binnen en dankzij het Huis van het Kind wordt over het algemeen uitdrukkelijk erkend, zowel voor de gezinnen als voor de partners. Partners hebben elkaars werking leren kennen. Gezinnen worden op die manier beter toegeleid naar het bestaand aanbod binnen het werkingsgebied.

Toch wordt in verschillende clusters vastgesteld dat de samenwerking op dat niveau blijft hangen. De vraagstelling lokte mogelijks een weinig uitvoerig antwoord uit. Verdere **verdieping van de samenwerking** door gezamenlijk uitdagingen te signaleren, hiaten aan te pakken, betere afstemming van het aanbod te realiseren ... blijkt geen evidentie. Geïntegreerd samenwerken en co-creatie wordt vaak gezien als een surplus, waarvoor de tijd en engagement ontbreekt.

In het rapport van 2016 blijkt dat de Huizen van het Kind samenwerking steeds als meerwaarde, maar ook als uitdaging zien. Dit is niet veranderd in de bevraging van 2022. Het is moeilijk te vergelijken hoe samenwerkingen verder uitgediept zijn in de voorbije 5 à 6 jaar, en rekening houdend met de opstart van 72 Huizen in de loop van 2019. In de gesprekken over deze vaststellingen blijkt dat de mate van samenwerking niet in een rechte lijn

loopt en kwetsbaar kan zijn. Sommige Huizen van het Kind zijn gestart als pionier, maar kennen een terugval in hun samenwerking. Hierin blijkt de rol van de coördinator of personeelsswissels een grote rol te spelen. Ook een geëngageerde schepen kan mee het verschil maken. Het wegvallen van een politiek engagement, kan dus een terugval in de samenwerking teweegbrengen.

Een **fysiek Huis** waar partners samenhuizen is een versterkende factor in de samenwerking: het elkaar kennen als professional wordt tastbaar. Kennisdeling of het gezamenlijk aanbieden van activiteiten verloopt vlotter als partners elkaar vinden in op dezelfde fysieke werkplek.

Ook voor gezinnen maakt een fysiek Huis het verschil: een centrale plaats waar divers aanbod samenzit, verlaagt de drempels naar dat aanbod of een partner. Aanbod dat niet op de fysieke plek aanwezig is, is minder toegankelijk. Meer over de fysieke plek, lees je onder het hoofdstuk wie maakt er gebruik van het aanbod Huis van het Kind.

De meeste Huizen zijn **samenwerkingsverbanden met een trekkende partner**. Er bestaan zeker Huizen die geïntegreerd werken, voor (facetten van) de aanbodsvormen, maar dit is eerder de minderheid. Het feit dat het trekkerschap bij één partner ligt, beïnvloedt sterk de verhouding tussen de partners. De uiteindelijke beslissing wordt altijd genomen door de trekker. Het is de kwaliteit van de participatie van partners, die bepaalt of er effectief medezeggenschap is in het besluitvormingsproces.

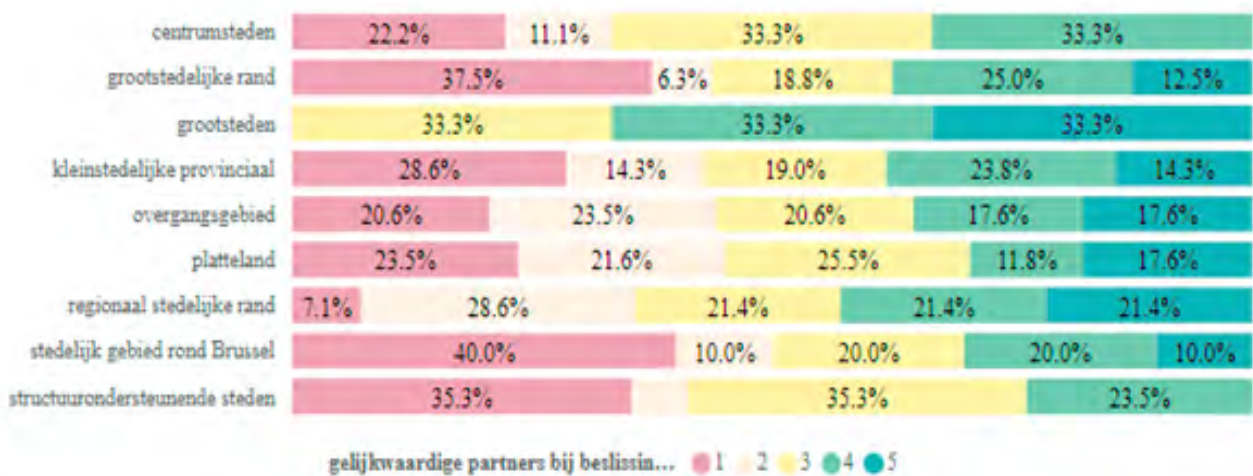
⁷ De twee voornaamste vragen rond samenwerking waren 1) Beschrijf beknopt wat de meerwaarde van jullie samenwerkingsverband is t.o.v. de afzonderlijke (deel) werkingen, voor gezinnen (= gebruikersperspectief) en 2) Beschrijf beknopt wat de meerwaarde van jullie samenwerkingsverband is t.o.v. de afzonderlijke (deel) werkingen, voor partners (= organisatieperspectief)

In de bevraging 2016 kregen we beter zicht of de coördinatie werd opgenomen door één partner, of het gaat om een gedeeld coördinatorschap. Deze info ontbreekt in de recente bevraging, maar het is duidelijk dat lokale besturen in de ruime meerderheid van de Huizen trekker zijn.

Het creëren van een evenwaardig partnerschap is in elk samenwerkingsverband een uitdaging. De vraag *"In welke mate zijn de partners in jullie samenwerkingsverband gelijkwaardig bij het maken van strategische beslissingen (inhoud, budget, organisatie)"* is ook moeilijk te interpreteren. De scores voor bovenstaande vraag zijn over alle Vrind-clusters gelijkaardig. Huizen

in meer verstedelijkt gebied (centrumsteden, structuurondersteunende steden, stedelijk gebied rond Brussel) scoren zichzelf eerder gemiddeld op deze vraag. Er zijn veel partners actief in deze gebieden, en er zijn dus ook meer belangen om rekening mee te houden.

In heel wat gevallen is het Huis een gemeentelijke dienst, in 87,9% van de Huizen co-financiert **het lokaal bestuur**. Ook deze structuur beïnvloedt de gelijkwaardigheid. Bij goed werkende Huizen van het Kind is merkbaar dat de overlegstructuur bewust gebruikt wordt om aan dit spanningsveld tegemoet te komen.

STRUCTUUR VAN DE WERKING

De **overlegstructuur** van het Huis van het Kind creëert al dan niet openheid om kwaliteitsvol te gaan werken. Indien er structureel overleg is of een stuurgroep, biedt dit een forum om noden van gezinnen te bespreken, (gezamenlijke) acties uit te werken of de werking te evalueren en toekomstplannen te maken. Het hebben van een stuurgroep op zich, zegt nog niets over de kwaliteit van de werking van deze stuurgroep.

Er zijn **diverse overlegorganen** in de 227 Huizen van het Kind, die elk een andere invulling en frequentie hebben. Het vaakst voorkomende is een **stuurgroep**. Deze stuurgroep bestaat veelal uit alle partners van het Huis van het Kind. De invulling is wisselend: eerder een lerend netwerk, kennismaking/-deling, uitwisseling, casusbesprekingen ... Het gaat minder over het echt aansturen van het netwerk. De formaliteit hiervan, kan het gewicht van de stuurgroep vergroten. De frequentie varieert van maandelijks tot 1 à 2 keer per jaar. Een erg lage frequentie van een stuurgroep doet soms vragen rijzen over wat het Huis maar betekent of kan betekenen in die stad of gemeente.

Daarnaast valt ook vaak het begrip '**kerngroep**'. Deze groep is eerder een intern overlegorgaan binnen het lokaal bestuur, waarin de relevante

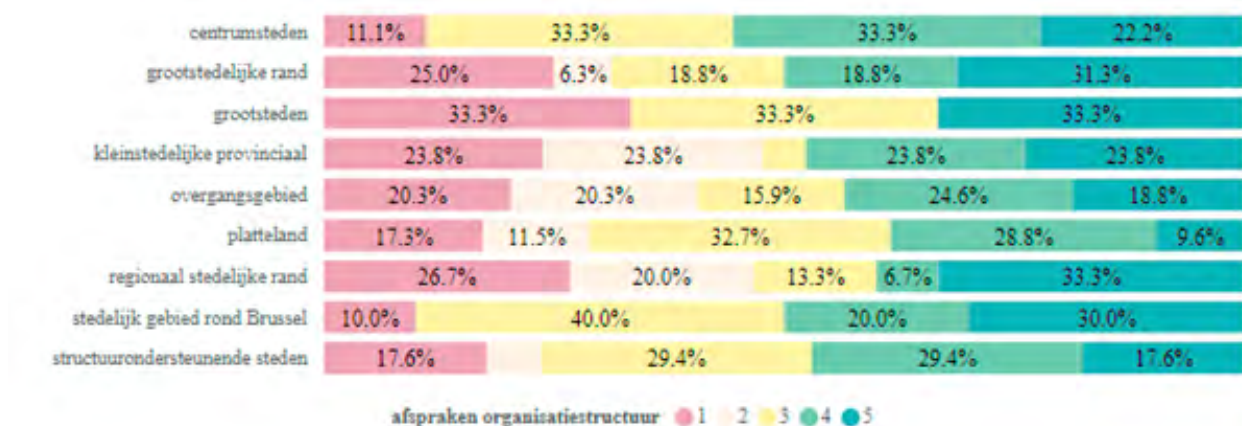
diensten betrokken worden. Deze interne afstemming is vaak nog een groeiproces. Met partners wordt nog samengekomen in een netwerk/partneroverleg of in thematische (werk) groepen. De weinige vzw's werken met een Algemene Vergadering en Raad van Bestuur, sommige feitelijke verenigen hanteren ook deze structuur.

Bij de meerderheid van de Huizen is de organisatiestructuur redelijk helder. In de open antwoorden blijkt dat vooral het wegvallen van een coördinator en de coronacrisis invloed hebben op het aanhouden van de gemaakte afspraken. Indien hier verandering in kwam, maakte dit dat partners niet langer een helder beeld hebben van de overlegstructuur. Naast de formele structuur, gebeurt er in het Huis van het Kind ook heel wat op een eerder organische manier.

In de loop van 2019 startten 72 nieuwe Huizen op. Door de uitbraak van de coronacrisis begin 2020 zijn hun opstartjaren moeilijker verlopen en heeft dit ongetwijfeld een grote impact.

"In welke mate zijn er duidelijke afspraken over de organisatiestructuur van jullie samenwerking?"

Voor de centrumsteden en het stedelijk gebied rond Brussel scoren hoog.

TREKKERSCHAP EN LEIDERSCHAP

Het Huis van het Kind is in vele gevallen onlosmakelijk **verbonden met het lokaal bestuur**. Het Huis van het Kind wordt in de overgrote meerderheid getrokken door een stad of gemeente. In eerder uitzonderlijke gevallen neemt een andere partner het trekkerschap op zich.

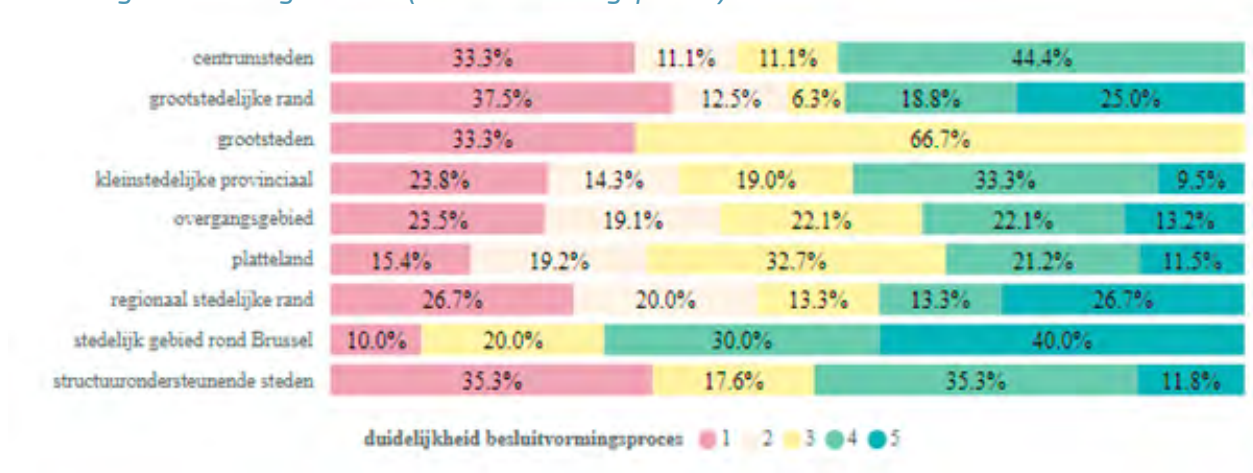
Lokale besturen zijn duidelijk aan zet om de doelstellingen van de Huizen mee te realiseren. De betrokkenheid van lokale besturen is vaak groot: zo wordt 87,9% van de Huizen mede gefinancierd door de lokale besturen. Slechts in 27 Huizen van het Kind wordt er niet mee geïnvesteerd door het lokaal bestuur. Dit situeert zich onder meer in het overgangsgebied en op het platteland.

De ambities van lokale besturen met een Huis variëren sterk, toch is een bestuur dat echt volledig aan de zijlijn staat eerder een uitzondering. Lokale besturen nemen hierbij **meerdere rollen** op: regisseur van het gezinsbeleid, aanbieder van ondersteuning, facilitator in overleg met partners, trekken van nieuwe initiatieven, ontvanger en behartiger van noden ... Die verschillende rollen (zeker regierol en actorrol) kunnen een oorzaak van spanning zijn.

Zoals hierboven beschreven werd bij het samenwerkingsproces, is het streven naar een **'gelijkwaardig partnerschap'** niet zo evident. Enerzijds financiert het lokaal bestuur partners, en beïnvloedt dit de relatie tussen het lokaal bestuur en de partner. Anderzijds wordt de werking van het Huis van het Kind als gemeentelijke dienst aanzien. Het lokaal bestuur staat in zekere zin inspraak toe, maar zal uiteindelijk zelf steeds beslissen hoe haar eigen dienstverlening vorm krijgt. Tot slot voelt de trekkende organisatie zich verantwoordelijk voor de uitvoering, waardoor deze steeds de eindbeslissing neemt. Intersectorale medewerkers geven aan dat partners dit niet per se als problematisch ervaren.

Partners worden betrokken en geconsulteerd in het **besluitvormingsproces**. Velen kunnen input aanleveren, bijvoorbeeld over inhoudelijke projecten of in het vertolken van de stem van gezinnen en kinderen. Soms wordt de inhoudelijke input via een advies meegegeven. Partners worden veelal op de hoogte gehouden van de uiteindelijke beslissing of budgettaire keuzes. Het overwicht blijft bij het lokaal bestuur liggen, maar hoe sterk de hiërarchie speelt in het besluitvormingsproces varieert sterk van Huis tot Huis. Het is voor heel wat Huizen een zoektocht geweest om hierover te communiceren, maar een heel aantal hebben intussen afspraken op papier hierover en dit komt de transparantie ten goede.

In welke mate zijn er duidelijke afspraken over hoe binnen jullie samenwerkingsverband beslissingen worden genomen (=besluitvormingsproces)?

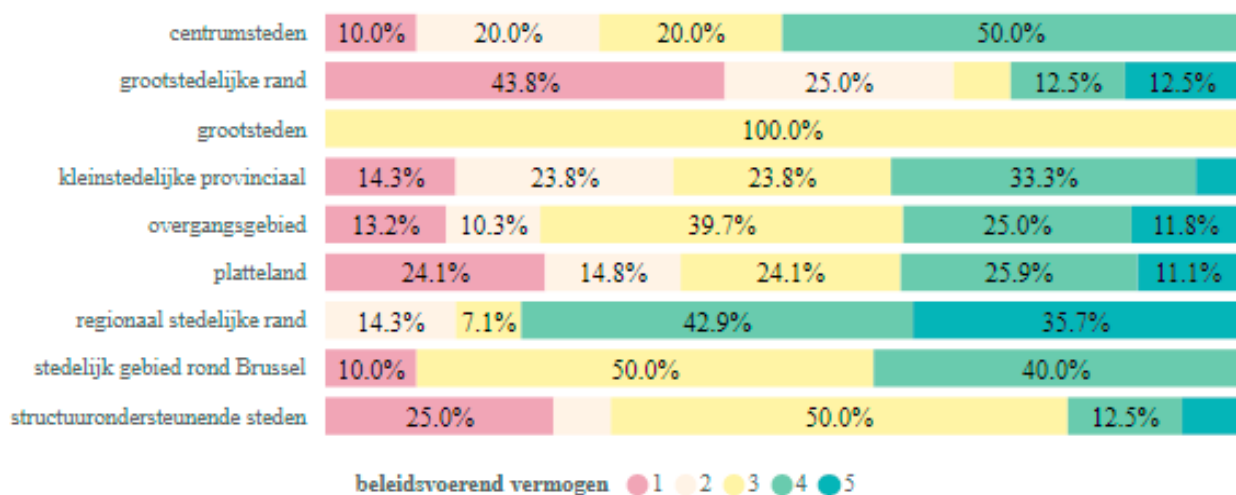
Het besluitvormingsproces blijkt moeilijker te vatten in heldere afspraken, dan bijvoorbeeld de overlegstructuur. Zoals bij het onderdeel “samenwerkingsproces” werd vermeld, is het streven naar gelijkwaardigheid bij de besluitvorming niet evident. Dit weerspiegelt zich ook in de antwoorden op deze vraag.

Op de vraag *“in welke mate beschikt jullie samenwerkingsverband over beleidsvoerend vermogen?”* zien we heel uiteenlopende antwoorden. Weinigen scoren zich echt hoog.

We namen in dit luik de Huizen van het Kind onder de loep die niet betrokken worden door het lokaal bestuur of een verzelfstandigde vzw van het lokaal bestuur. Op vlak van samenwerking met het lokaal bestuur scoren deze Huizen op zich gemiddeld, de ene keer is de samenwerking sterk,

de andere keer minder betrokken. Wat wel opvalt is dat op vlak van visie en kwaliteitsbewaking in deze Huizen nog wel groeimarge is. Het lijkt op het eerste zicht ook dat deze Huizen over minder budgettaire ruimte beschikken. Mogelijks komt dit omdat een lokaal bestuur bewuster moet beslissen over de investering in het Huis van het Kind, wanneer dit geen eigen aanbod is. De personele ruimte is ook duidelijk beperkter: op de vraag “over hoeveel personeelsleden beschikt jullie Huis van het Kind”, was het antwoord bij de gemeentelijke Huizen steeds 0. Enkel de intergemeentelijke Huizen beschikten over eigen personeel.

Er is één vzw die meerdere Huizen van het Kind coördineert, namelijk Leren@Vaart. Er zijn ook coördinatoren die meerdere Huizen voor zich nemen. Leren@Vaart biedt ondersteuning aan door hen overkoepelend samen te brengen.

INZET VAN TIJD EN MIDDELEN

Een gebrek aan tijd en middelen wordt vaak gesignaleerd. Geïntegreerd samenwerken en co-creatie wordt door partners gezien als een surplus, waarvoor de tijd en engagement ontbreekt. Vele organisaties, inclusief de lokale teams van Kind en Gezin, plooiën terug op de eigen opdrachten.

Dit **spanningsveld tussen eigen aanbod en vraag naar samenwerking** is zichtbaar in elke cluster. Zo wordt in het kleinstedelijk provinciaal gebied aangehaald dat de tijd vooral ontbreekt voor coördinatie en onthaal. Taken verdelen onder verschillende partners is dus niet zo evident: beschikbare tijd, middelen maar ook eigenaarschap spelen hierbij een rol.

- In de clusters “Kleinstedelijk provinciaal” en “Overgangsgebied” komt sterker naar voren dat veel partners terugplooiën op hun kernopdracht, en daarbij de tijd voor samenwerking ingeperkt wordt. In meerdere clusters (centrumsteden, grootsteden, kleinstedelijk provinciaal) wordt het gebrek aan gedeeld eigenaarschap hier ook aan gelinkt.

Toch mogen we niet onderschatten dat er reeds grote engagementen worden aangegaan. Zoals hierboven vermeld, investeert 87,9% van de lokale besturen in het Huis van het Kind. Zonder het **lokale engagement om te investeren in regie en werkingsmiddelen**, stonden veel Huizen niet waar ze vandaag stonden. Investerings door het lokaal bestuur zijn zichtbaar in tegemoetkomingen in:

- de personeelskost
- extra werkingsmiddelen voor gezinsondersteunend aanbod

- het ter beschikking stellen van infrastructuur.

Het exacte bedrag is vaak zeer moeilijk te becijferen. Het onderscheid is moeilijk te maken of investeringen in aanbod voor kinderen en jongeren (bv. Initiatieven rond kinderarmoede, cofinanciering van opvoedingswinkel of OverKop ...) vallen onder cofinanciering van de Huizen van het Kind.

Een andere financieringsbron zijn **projectmiddelen**. Vele Huizen van het Kind proberen via diverse kanalen bijkomende middelen te vergaren voor projecten. Helaas zijn dit tijdelijke middelen. De projectmatige initiatieven worden na afloop voortgezet zonder middelen. Deze werkwijze geeft weinig energie en creëert vaak een moeheid om in te tekenen voor nieuwe oproepen.

Het is dan ook de vraag of de middelen in verhouding staan tot de verwachtingen: de verwachtingen van Opgroeien, van partners maar ook van de coördinatoren zelf. Vele coördinatoren zien noden in hun werkingsgebied, en willen hiermee aan de slag. Het feit dat het hen aan tijd en middelen ontbreekt om iets met deze noden te doen, zit hen vaak dwars.

Ook in 2016 zien we veel variatie in de mate waarin Huizen van het Kind beroep kunnen doen op middelen. De vraag naar extra middelen leefde toen ook al sterk. Dit werd toen opgesplitst in middelen voor hun erkenning als Huis, voor de investeringen in sterk trekkerschap, voor actoren (tijd) en tot slot voor ondersteuning van vrijwilligers.

KWALITEITSBEWAKING

De vraag “beschrijf beknopt hoe jullie als samenwerkingsverband inzetten op (integrale) kwaliteitszorg” werd sterk uiteenlopend beantwoord. Er is duidelijk niet één manier van kwaliteitsbewaking binnen de Huizen van het Kind:

- Kwaliteitsbewaking gebeurt door elke **individuele partnerorganisatie** voor de eigen werking. De zoektocht naar een gemeenschappelijk kader, en dus ook een gemeenschappelijke kwaliteitsbewaking is niet evident door de veelheid aan partners en hun kaders.
- Indien er tijd gemaakt wordt voor een echte **evaluatie**, is dit gekoppeld aan een activiteit of project. Op zo’n moment worden vaak ook ouders bevroegd. Het bereik van de deelnemers wordt soms gemonitord. (zie ook luik participatie)
- Een beperkt aantal Huizen maakt echt tijd voor een **grondigere monitoring** van de kwaliteit. Sommigen gebruiken hiervoor lokaal cijfermateriaal, de roadmap als leidraad of de PDCA-cyclus (Plan, Do, Check, Act).
- Tot slot zien we op deze vraag ook het antwoord **niet of niet van toepassing** geregeld terugkeren. Soms geldt hier nog als aanvulling dat ze geregeld hun werking kritisch bekijken of feedback krijgen van partners, maar dus geen structurele kwaliteitsbewaking opzetten. Bij een aantal volgde geen nadere duiding en bleek dus dat het Huis niet (actief) werkt rond kwaliteitsbewaking.

het aantal Huizen dat gebruik maakt van een **zelfevaluatie**. Hoewel respectievelijk 50% en 40,7% aangeeft dat ze dit doen, blijkt uit de open antwoorden dat vaak een andere interpretatie aan de vragen werd gegeven. Beiden zijn relatief nieuwe begrippen, noch is het gebruik ervan actief door Opgroeien aangemoedigd.

Hoe de Huizen van het Kind deze vragen geïnterpreteerd hebben is divers. Sommigen kennen de begrippen vanuit bv. buurtgerichte netwerken of vernieuwende projecten. Zij hebben een correcte inschatting kunnen maken. Voor wie de termen nieuw waren kan de interpretatie uiteenlopend zijn met als resultaat een positief antwoord, zonder dat dit per se de invulling heeft die Opgroeien voor ogen heeft.

De vragen rond impactgericht werken en zelfevaluatie wekten wel **interesse** bij vele coördinatoren. Hier vanuit Opgroeien actiever over informeren en ondersteunen, zou een positieve impact kunnen hebben op het methodisch aan de slag gaan rond kwaliteit door de Huizen.

Een beleidsaanbeveling die voortvloeit uit deze vragen gaat over de kwaliteits- en rapporteringsverwachtingen. Indien de verwachtingen naar individuele organisaties en naar partnerschappen **beter op elkaar zouden worden afgestemd**, vanuit gemeenschappelijke doelen, maakt dit het gemeenschappelijk rapporteren eenvoudiger. Dit heeft ook een positieve impact op de kwaliteitsverbetering van zowel de individuele werking als het partnerschap.

Het aantal Huizen van het Kind dat **impactgericht** werkt is beperkt, evenals

CONCLUSIE: HOE IS HET HUIS GEORGANISEERD?

De Huizen van het Kind zijn georganiseerd als **samenwerkingsverband met trekkende partner**. Hoewel iedereen de samenwerking waardeert, is het gedeeld eigenaarschap over het Huis een zoektocht. Zo zijn een gedeelde kijk op de noden (bv. omgevingsanalyse) of ambities (visie, missie) niet echt courant als actief instrument van het samenwerkingsverband.

Dat zoeken naar gedeeld engagement is ook merkbaar in **personeelsinzet**. Partners geven prioriteit aan de eigen werking in tijden van eigen krapte in personeel of middelen.

De trekkers/coördinatoren van het lokaal samenwerkingsverband zijn vaak **sterk geëngageerd en ambitieus**. Ondanks de weinige beschikbare werktijd, gaan ze op zoek naar verbindingen. Wanneer het lokaal bestuur trekker

is, zorgt dit vaak ook binnen de gemeentelijke diensten voor beweging: intern meer verbinding zoeken, lokale -politieke- ambities rond gezinsbeleid realiseren ...

Binnen het samenwerkingsverband is er oog voor gelijkwaardigheid: in het **besluitvormingsproces** is er zeker ruimte voor inspraak. Partners verwachten van de trekker dat er knopen worden doorgehakt, de eindbeslissing ligt dus niet per se bij het netwerk zelf. Een goede overlegstructuur bouwt garanties in voor de kwaliteit van de samenwerking: samen acties formuleren, kennis uitwisselen, de werking evalueren,...

Tot slot zien we dat er nog "groeimarge" is om meer **methodisch aan de slag** te gaan als netwerk: Waarom doen we iets? Hoe wordt dit ervaren door gezinnen? Doen we hetgeen nodig is? Wat is de impact van ons aanbod?

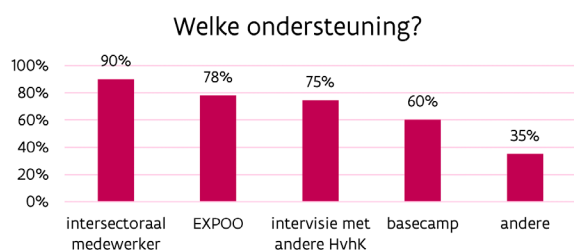

ONDERSTEUNING VAN DE HUIZEN

Als afsluiter van de bevraging werd gepolst van welke ondersteuning de Huizen vandaag gebruik maken:

- *Van welke ondersteuning maken jullie gebruik?*
- *In welke mate zijn jullie tevreden over de ondersteuning waarvan jullie vandaag gebruik maken?*
- *Beschrijf beknopt aan welke ondersteuning jullie de komende periode nood hebben.*

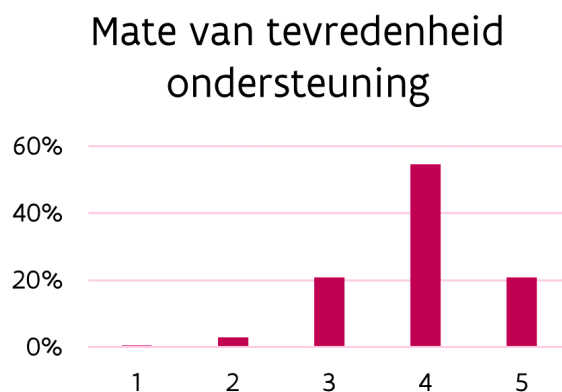
De Huizen maken in **grote mate gebruik van de ondersteuning van Opgroeien**: de intersectorale medewerkers, EXPOO, het virtueel overlegplatform 'basecamp' en intervisie. In 75,6% van de situaties is men ook in grote mate (score 4-5) tevreden.

Uit de open antwoorden blijkt een groot gebruik en **tevredenheid** over de ondersteuning van Opgroeien. De combinatie van het maatwerk van de intersectorale medewerker en de materialen en activiteiten van EXPOO is een goede match. Het virtueel netwerkplatform basecamp wordt door heel wat Huizen als positief ervaren.

Men geeft ook de **nood aan blijvende ondersteuning** aan. Dit zeker op procesmatig en organisatorisch vlak, zoals leren samenwerken en bestuurlijke topics.

De meeste Huizen zien de meerwaarde van deelname aan een **bovenlokaal overleg/ intervisie**. Naast het overleg in eigen regio, geven de Huizen ook aan nood te hebben aan intervisiemogelijkheden met "gelijkaardige" Huizen: in eenzelfde fase van uitbouw of van eenzelfde grootte (voorbeeld: Community of Practices centrumsteden). Kleinere Huizen van het Kind geven aan dat ze nood hebben aan voorbeelden op hun maat, uitwisseling en inspirerende praktijkverhalen van gelijkaardige huizen.

Een aantal Huizen mist een sectoroverleg met Opgroeien voor meer duiding.

De Huizen van het Kind zijn, negen jaar na opstart, bijna over heel Vlaanderen en Brussel actief. Ieder Huis probeert de basisondersteuning van gezinnen, kinderen en jongeren dichter bij elkaar te brengen. Vooral binnen preventieve gezinsondersteuning, kinderopvang en onderwijs zien we veel partnerschappen ontstaan. Elk samenwerkingsverband is uniek, en we leren uit de bevraging dat invulling geven aan de drie pijlers van het decreet een grote uitdaging is.

Uit de bevraging zien we verschillende **sterktes** van de Huizen van het Kind:

- Er is een groot lokaal engagement om de Huizen van het Kind vorm te geven. Het lokaal bestuur ondersteunt in de ruime meerderheid actief de uitbouw van het Huis van het Kind.
- De lokale besturen nemen een sterke trekkende rol op in de Huizen van het Kind. De verbinding met lokale prioriteiten in gezinsbeleid wordt hierdoor gelegd.
- Er is een rijke diversiteit aan praktijken. Dit biedt een bron van inspiratie hoe er binnen diverse thema's en levensdomeinen verbinding gelegd kan worden.
- Er is een sterke connectie met kinderopvang, het Lokaal Loket Kinderopvang en Buitenschoolse Opvang en Activiteiten.
- Partners van het Huis kennen elkaar voldoende voor een wederzijdse toeleiding.
- De meerwaarde van een fysieke plek komt in de bevraging naar boven, en dit op verschillende vlakken: voor de doelgroep zelf, maar ook voor het partnerschap.

Tegelijk zijn er ook nog een heel aantal **uitdagingen**:

- Er is nood aan extra middelen voor de Huizen van het Kind zodat zij hun brede opdracht kunnen realiseren. Bovendien is er een groot verschil in financiering, zowel door Opgroeien (Huis van het Kind + aanbodsvormen PGO + projecten ...) als andere actoren (lokale besturen, andere beleidsdomeinen). Dit heeft uiteraard een grote impact op de mogelijkheden, de werking en de realisaties van een Huis van het Kind.
- Binnen gezinsondersteuning en de omliggende levensdomeinen zijn er tal van uitdagingen. Sommigen maken zelf keuzes, anderen hebben het gevoel permanent tekort te schieten.
- De noden van gezinnen zijn erg divers. Het is moeilijk om effectief "alle" gezinnen te bereiken.
- Gezien de grote diversiteit aan invulling van het Huis van het Kind, is de vraag "wat kan je van elk Huis van het Kind verwachten?" niet eenduidig te beantwoorden.
- Het eigenaarschap van het Huis van het Kind komt te vaak op de schouders van één persoon. Dit heeft een sterke impact op het beleidsvoerend vermogen en de duurzaamheid van het samenwerkingsverband.
- Samenwerking gebeurt niet in rechte lijn. Het partnerschap is sterk afhankelijk van één individu en van de mate van lokaal engagement, wat het erg kwetsbaar maakt.

Er is ook **groeimarge** op een heel aantal topics:

- Versterking van het beleidsvoerend vermogen van de Huizen, onder meer door meer methodisch te werken. Bij een heel aantal vraagstukken rond de organisatie van de Huizen van het Kind, zijn reeds ondersteunende tools voorhanden (bv. omgevingsanalyse, visie, definitie partner, overlegstructuren binnen netwerkorganisaties ...).
- Verder inzetten op geïntegreerd samenwerken, door ook drempels binnen de eigen sectoren aan te pakken.
- De samenwerking met hulpverleningsactoren kan verder verkend worden. Hier en daar zijn er al interessante praktijken ontstaan.
- Versterking van de visie en het realiseren van gebruikersparticipatie en het werken met een omgevingsanalyse.
- Het verder uitklaren van de verhouding tussen de lokale teams Kind en Gezin, de consultatiebureaus en de Huizen van het Kind.
- Er lijken heel wat bovenlokale/regionale netwerken te bestaan. Hoe kunnen deze optimaal ingezet worden, in functie van lokale en bovenlokale opdrachten?

